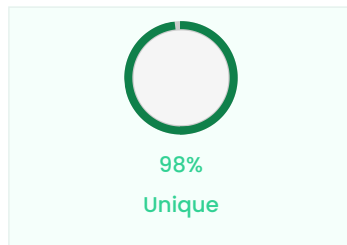
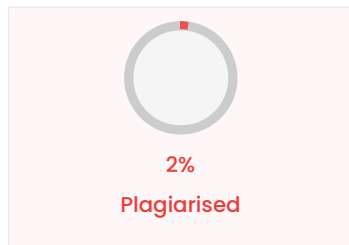

Plagiarism Scan Report

Words Statistics

Words	14937
Characters	115097

Exclude URL: None

Content Checked For Plagiarism

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ НАУКИ УКРАЇНИ ПрАТ «ПВНЗ "ЗАПОРІЗЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ"» Кафедра економічної кібернетики та інженерії програмного забезпечення ДО ЗАХИСТУ ДОПУЩЕНОЇ РОБОТИ кафедри _____ д.е.н., доц. С.І. Левицький БАКАЛАВРСЬКА ДИПЛОМНА РОБОТА ПЕРСОНАЛЬНИЙ ПОМІЧНИК УПРАВЛІННЯ РОЗКЛАДОМ ПрАТ «ПВНЗ «ЗІЕІТ» Виконав ст. гр. ІПЗ – 118 _____ М.Д. Гнutenко Науковий керівник доцент _____ О.А. Жеребцов Запоріжжя 2022 р. «ПВНЗ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ» Кафедра економічної кібернетики та інженерії програмного забезпечення ЗАТВЕРДЖУЮ Зав. кафедрою д.е.н., доцент Левицький С.І. _____ 17.01.2022 р. ЗАВДАННЯ НА БАКАЛАВРСЬКУ ДИПЛОМНУ РОБОТУ Студенту гр. ІПЗ – 118, спеціальності «Інженерія програмного забезпечення» Гнutenко Максиму Денисовичу 1.Тема: Персональний помічник управління розкладом ПВНЗ "ЗІЕІТ" затверджена наказом по інституту 06.1-50 від 15 січня 2022 р. 2. Термін здачі студентом закінченої роботи червня 2022 р. 3. Перелік питань, що підлягають розробці 1. Здійснити огляд проблематики роботи з навчальним розкладом ПрАТ ПВНЗ ЗІЕІТ. 2. Розглянути варіанти та технології щодо оптимізації механізмів управління розкладом Виконати огляд та порівняння аналогів систем з інформування розкладу . 4. Здійснити обґрунтований вибір використання технологій для розробки проекту . 5. Розробити алгоритми парсингу вихідної інформації розкладу. 6. Здійснити проектування та програмування запропонованої системи. 7. Виконати операції життєвого циклу програмного забезпечення щодо створеного продукту. 8. Оформити звіт за результатами роботи. 4. Календарний графік підготовки бакалаврської дипломної роботи № етапу Зміст Терміни виконання Готовність по графіку %, підпис керівника Підпис керівника при готовності етапу, дата 1 Формулювання теми магістерської (бакалаврської) дипломної роботи, (збір практичного матеріалу за темою магістерської дипломної роботи 2 I атестація I розділ бакалаврської дипломної роботи 3 II атестація II розділ бакалаврської дипломної роботи 4 III атестація III розділ бакалаврської дипломної роботи, висновки та рекомендації, реферат, перевірка програмою «Антиплагіат» 5 Доопрацювання бакалаврської дипломної роботи, підготовка презентації, отримання відгуку керівника і рецензії 6 Попередній захист бакалаврської дипломної роботи 7 I захист бакалаврської дипломної роботи на кафедрі 8 Захист бакалаврської дипломної роботи Дата видачі завдання: 17.06.2022 р. Керівник бакалаврської роботи _____ О.А. Жеребцов (підпис) (прізвище та ініціали) За отримав до виконання _____ М.Д. Гнutenко (підпис студента) (прізвище та ініціали) РЕЗЮМЕ Бакалаврська робота містить 0 сторінок, 0 рисунків, 0 таблиць, 0 використаних джерел. Метою розробки є створення персонального помічника для сповіщення про розклад з персональними налаштуваннями. Об'єктом дослідження є сучасна система відображення розкладу занять. Предметом дослідження є чат-бот для відображення персонального розкладу. Здійснено детальний огляд предметної області, та сучасних аналогів, таких як чат-бот для перевірки розкладу від ЗВО НУПП, та модуль розкладу АСУНЗ Національного Медичного Університету. Виявлено, що розробка системи сповіщення про новий розклад є доцільною. Проект реалізовано у виді чат-боту для месенджеру Telegram використанням мови програмування Java та бібліотеки Apache POI. Отриманий програмний продукт є проєктом для використання, та гнучким у налаштуванні. Система сповіщення дозволяє своєчасно отримувати необхідну інформацію.

регулярних запитів. JAVA, APACHE POI, HIBERNATE, TELEGRAM, ПЕРСОНАЛЬНИЙ ПОМІЧНИК, РОЗКЛАД ЗМІСТ ПЕ
ТЕРМІНІВ 9 ВСТУП 11 РОЗДІЛ 1 ОГЛЯД ПРЕДМЕТНОЇ ОБЛАСТІ ТА АНАЛОГІВ 12 1.1 Стан системи публікації рс
3IEIT 12 1.2 Механізми електронного відображення розкладу різних ЗВО 13 1.3 Механізми автоматичного спов
користувачів 18 1.4 Аргументація вибору системи автоматичного сповіщення та відображення розкладу 20 1.5 Пр
отримання даних про розклад 22 1.6 Висновки розділу 23 РОЗДІЛ 2 МЕТОДОЛОГІЯ ТА ЗАСОБИ РОЗРОБКИ
Парсинг 24 2.2 Рендеринг 25 2.3 Таблиці Excel 26 2.4 Регулярні вирази 27 2.5 Архітектура «Клієнт-Сервер»
Архітектурні принципи REST 28 2.7 Чат-боти 29 2.7 Інструментарій для розробки 31 2.7.1 Мова програмування Java
Мова розмітки YAML 32 2.7.3 Збиральник проектів Gradle 34 2.7.4 Середовище розробки IntelliJ IDEA 35 2.8
використовуваних бібліотек 36 2.8.1 Guice 36 2.8.2 Log4J 37 2.8.3 Hibernate 38 2.8.4 Apache POI 39 2.8.5 Telegra
40 2.9 Висновки розділу 41 РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА ТА ІНТЕГРАЦІЯ ПРОГРАМНОГО ПРОДУКТУ 42 3.1 Проектування
Загальна архітектура 42 3.1.2 База даних 44 3.1.3 REST API 46 3.1.4 Модель взаємодії з ботом 48 3.1.5 Структура г
50 3.1.6 Проектування конфігурації програми 50 3.2 Програмування 53 3.2.1 Зчитування конфігурації додатку 5
Програмування типів розкладу 55 3.2.1 Програмування парсеру таблиць 62 3.2.3 Програмування рендеру розкл
3.2.4 Програмування взаємодії з БД 72 3.2.5 Програмування менеджера підписок 76 3.2.7 Програмування т
розкладу 82 3.2.8 Програмування головного класу бота 84 3.3 Розгортання 86 3.3.1 Встановлення середовища вик
програми 87 3.3.2 Встановлення чат боту 89 3.3.3 Перевірка роботи спроможності розгорнутої системи 92 3.4 Ви
розділу 99 ВИСНОВКИ 100 ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 101 ДОДАТОК А Вихідний програмний код 11
ПЕРЕЛІК ТЕРМІНІВ Скорочення Повна назва Пояснення/переклад БД База даних ООП Об'єктно-орієн
програмування Одна з парадигм програмування СУБД Система управління базами даних IDE Integrated develo
environment Інтегроване середовище розробки АСУНЗ Автоматизована система управління навчальним закладом
Structured Query Language Формальна мова для взаємодії з реляційною базою даних JVM Java Virtual Ma
Середовище виконання програм, написаних на Java JDBC Java Database Connectivity Стандарт підключе
взаємодії з базами даних ORM Object Relation Mapping API Application Programming Interface Опис сі
взаємодії з певною системою, наприклад програмою або віддаленим сервером IFTP File Transfer Protocol Пр
передачі файлів у мережі SSH Secure Shell Протокол віддаленого управління операційною системою через І
інтернет HTTPS HyperText Transfer Protocol Secure Захищений протокол передачі гіпертексту JIT Just In Time М
компіляції виконуваного проміжного коду у машинний під час його виконання DAO Data Access Object Архітек
паттерн для абстрагування від безпосередньої роботи з ресурсами, наприклад базою даних. REST Representatio
Transfer Стил проектування взаємодії систем у мережі DI Dependency Injection Архітектурний паттерн URL U
Resource Locator Унікальне посилання на ресурс у певній системі Месенджер Програма для організації дистан
спілкування між двома або більшою кількістю користувачів через мережу інтернет, за допомогою текстових повідом
можливістю відправки медіа даних Чат-бот Програма, взаємодія з якою виконується за допомогою існуючої плат
наприклад месенджеру, через текстові команди. Зазвичай з точки зору месенджеру, бот – це штучно ств
користувач Парсинг Процес збору, та структуризації даних з попереднім синтаксичним аналізом, з метою пода
використання програмою або користувачем Парсер Програма або підпрограма, яка на вхід отримує певні дані, т
процесу парсингу віддає зібрані дані у зручному для розуміння програмою або користувачем виді Кросплатформ
Здатність програмного забезпечення працювати на декількох апаратних платформах або операційних си
Растеризація Процес рендерингу деякої моделі, результатом якого є растрове зображення Регулярний вираз Фор
мова для пошуку підстрок у строках Аутентифікація Процес перевірки справжності Авторизація Процес надання п
виконання певних дій користувачу Endpoint Точка призначення для деякого запиту Webhook Метод зміни поведін
додатку через зворотні виклики так званих веб курків – віддалених серверів зі заздалегідь відомим API Long
Процес отримання даних, який передбачає періодичні запити ВСТУП На сьогоднішній час автоматизація вну
процесів відбувається майже на будь-якому підприємстві. Це значно підвищує ефективність та зручність робо
персоналу та клієнтів. Як приклад, майже всі заклади вищої освіти (ЗВО) використовують системи електр
відображення розкладу. Це позитивно впливає на інформованість як персоналу так і студентів. Деякі ЗВО використ
функціональні системи повної інтеграції, які добре організовані та мають зручні підсистеми відображення розкл
інформування персоналу та студентів. Незважаючи на це, багато вищих навчальних закладів використовую
застарілі, або незручні методи відображення та інформування стосовно розкладу. Але розклад це важлива ч
організацій трудового ритму навчального закладу. На даний момент, система відображення розкладу вищого навча
закладу ПрАТ ПВНЗ "ЗІЕІТ" полягає в публікації первісних Excel таблиць на офіційному сайті. Це досить зручний
але він має не тільки переваги, а і недоліки. Наприклад, не всі мобільні пристрої мають можливість переглядати
формат файлів. Для цього багатьом користувачам необхідно завантажити спеціальну програму для перегляну

файлів. Актуальність даної дипломної роботи полягає в удосконаленні системи публікації розкладу та ре: оперативного інформування викладачів та студентів за допомогою персонального помічника. РОЗДІЛ 1 ПРЕДМЕТНОЇ ОБЛАСТІ ТА АНАЛОГІВ 1.1 Стан системи публікації розкладу ЗІЕІТ Розклад для інституту та коледж [1] складається з декількох частин: * Розклад занять. * Розклад зайнятості викладачів. * Розклад консультацій. частина – це один або декілька документів. Розклад занять, зайнятості та консультацій формується автоматично за допомогою системи «Деканат», у виді таблиць формату Excel (.xls або .xlsx). Після цього, при необхідності редагується навчальним відділом. Така система дозволяє дуже просто публікувати розклад по двом напрямкам: * Друкувати розклад на дошці розкладу занять. * Публікувати на офіційному сайті ЗІЕІТ. Слід зауважити, що розклад зайнятості публікується на сайті, а відправляється кожному викладачу індивідуально через приватні канали передачі даних. Навчальний розклад можна завантажити у первісному форматі – xls або xlsx. Достатньо знайти необхідний курс на натиснути посилання «завантажити». Вигляд меню з розкладом показано на рисунку 1.1. Рисунок 1.1 ▲ Меню розкладу на сайті Інформування про оновлення розкладу в цій системі відсутнє. За виключенням інформування викладачів за допомогою приватних каналів обміну інформацією. Це стан системи публікації розкладу ЗІЕІТ. Така система не використовується достатньо давно багатьма ЗВО. Такий висновок був зроблений на підставі простого дослідження розкладу різних навчальних закладів. Про це у наступному підрозділі. 1.2 Механізми електронного відображення розкладу різних ЗВО На стан 2020 року в Україні нараховується більше 280 вищих навчальних закладів [2]. Кожен навчальний заклад самостійно вирішує, який спосіб електронного відображення розкладу використовувати. Навчальні заклади публікують первісні Excel таблиці на офіційному сайті. Цей спосіб використовує і ЗІЕІТ. Він має багато переваг, але має і недоліки. Наприклад, така система потребує розділення розкладу на частини – розклад студентів та розклад викладачів. Розклад зайнятості викладачів зазвичай дуже нечитабельний, особливо для навантажених тижнів. Інші використовують сторонні системи управління розкладом, такі як АСУНЗ (Автоматична система управління навчальним закладом) [3]. Такі системи дозволяють формувати розклад та відображувати його одразу на сайті, або в мобільному додатку, з можливістю вибирати як розклад студентів, так і розклад викладачів. Навчальні заклади мають систему авторизації, тому оцінити їх систему публікації розкладу сторонньому спостерігачу неможливо. У якості прикладів було відібрано декілька крупних ЗВО Запоріжжя та інших міст України: * Запорізький Національний Університет. * Запорізький Державний Медичний Університет. * Київський Європейський Університет. Наприклад, Запорізький національний університет публікує розклад за схожим принципом, який використовується в системі публікації Excel таблиці з розкладом на сайті [4]. Студент має завантажити потрібний файл з розкладом та відкрити програму зчитування таблиць формату .xls. На рисунку 1.2 приведений знімок розділу з розкладом на їх офіційному сайті. Сам розклад має структуру, яка показана на рисунку 1.3. На рисунку приведена його частина, бо вся таблиця не поміститься у формат Word документу. Ця структура побудована за схожим принципом, який використовується в системі АСУНЗ. Зверху розташовані коди груп, зліва день тижня та номер пари. На їх перетині знаходяться самі клітини з парами, зазначені ім'я, тип пари, та ПІБ викладача. Рисунок 1.2 – Сторінка з розкладом занять на офіційному сайті ЗНУ Рівненського Національного Університету. Рисунок 1.3 – Частина розкладу занять інженерного факультету ЗНУ А ось приклад розкладу Запорізького Державного Медичного Університету [5], на рисунку 1.4. Це також Excel таблиця, яку можна завантажити на сайті цього ЗВО. Його структура відрізняється від приведеної вище. Тут немає ділення на групи, а є лише день тижня, номер та час пари. Також, в клітині з інформацією про пару, не зазначається ПІБ викладача. Рисунок 1.4 – Приклад розкладу ЗДМУ Ще один навчальний заклад – Київський Європейський Університет [6]. Його система відображення розкладу також використовує публікації Excel таблиць на офіційному сайті. Сам вид таблиці приведений на рисунку 1.5. Це розклад занять по курсу економічного факультету. Його структура схожа зі структурою розкладу ЗІЕІТ за невеликими виключеннями. Рисунок 1.5 – Приклад розкладу Київського Європейського Університету А ось приклад використання системи АУНЗ, яку було написано раніше. Роботу цієї системи можна побачити на прикладі Національного медичного університету імені О.О. Богомольця [7]. В лівому меню можна вибрати тип розкладу – студента, викладача, аудиторії, тощо. На рисунку можна побачити приклад відображення розкладу студентів певного курсу та певної групи, завдяки цій системі. Рисунок 1.6 – Приклад відображення розкладу студентів А на рисунку 1.7 можна побачити відображення розкладу викладачів за допомогою системи АУНЗ. Також опціонально можна вибрати діапазон дат та інші параметри. Рисунок 1.7 – Приклад відображення розкладу викладача Остання система, яку можна привести – це Telegram чат-бот для перегляду розкладу від Національного Університету "Полтавська Політехніка імені Юрія Кондратюка" [8]. Приклад роботи з ним видно на рисунку 1.8. Рисунок 1.8 – Чат-бот від НУПП Бот надає можливість перегляду розкладу різних груп. Також він має функцію нагадування про початок пари заздалегідь. Це різні системи електронного відображення розкладу навчальних закладів України. Кожна система має свої переваги та недоліки, тому вибрати кращу буде важко. Якщо якась система відображення розкладу виконує поставлені цілі та задовольняє персонал та студентів, можна вважати

правильним. 1.3 Механізми автоматичного сповіщення користувачів Механізм сповіщення призначений для оперативного інформування користувача про змінення стану певної системи, в нашому випадку – розкладу. Існує багато способів сповіщення користувачів. Найменш затратним та швидким можна вважати сповіщення через мережу інтернет. Приведені основні способи масового сповіщення користувачів через інтернет: * електронна пошта; * спеціальні додатки; * месенджери; * повідомлення від веб-додатку через систему сповіщення браузера. Як і з механізмом відображення розкладу, кожен спосіб має переваги та недоліки, та призначений для різних задач. Одна з задач дипломної роботи – знайти оптимальний спосіб сповіщення користувачів про новий розклад. Для цього треба відмітити переваги та недоліки кожного з представлених методів. Ці переваги та недоліки виділені у таблиці 1.1. Таблиця 1.1 ▲ Переваги та недоліки різних методів сповіщення

Метод	Переваги	Недоліки
Електронна пошта	Висока доступність	Можливість реалізувати додатковий функціонал
Месенджери	Висока доступність	Можливість реалізувати додатковий функціонал за допомогою чат-боту
Повідомлення від веб-додатку через систему сповіщення браузера	Висока доступність	Можливість реалізувати додатковий функціонал

Не всі браузери мають цю функцію або реалізують її так як треба. Необхідність активувати цю функцію. Повідомлення можуть мати обмежений об'єм інформації. Слід зауважити, що деякі недоліки, необхідність встановлювати окремі додатки, нівелюються корисністю додатку та залежить від цілей, для яких використовується. Наприклад такі додатки як месенджер встановлені майже на всіх мобільних пристроях, бо вони і так виконують багато функцій. Але може бути недоцільно використовувати окремі додатки тільки для повідомлень.

перейшли до аргументації вибору системи автоматичного сповіщення користувачів про оновлений розклад. Аргументація вибору системи автоматичного сповіщення та відображення розкладу. У попередньому підрозділі розглянуті переваги та недоліки різних систем сповіщення користувачів через мережу інтернет. Як вже було зазначено, деякі переваги та деякі недоліки можуть грати ключову роль при виборі цієї системи для певних умов. Найголовнішими критеріями обрання технічних засобів для доставки інформаційних повідомлень учасникам є швидкість, доступність, кросплатформеність, легкість та зручність у використанні. Одна з задач дипломної роботи – встановити найбільш оптимальну систему для сповіщення про новий розклад. Після невеликого дослідження був вибраний метод передачі інформації через месенджер, а саме через чат-бот для месенджера «Telegram». Цей підрозділ присвячений аргументації цього вибору. Для вибору оптимального методу, визначимо вимоги до системи сповіщення. Система сповіщення про новий розклад повинна: * Завжди відображати повідомлення про новий розклад. Виключенням можуть бути лише відсутність підключення до мережі інтернет у користувача. * Бути доступною для більшості людей. Це означає можливість отримувати сповіщення на різних мобільних або стаціонарних пристроях. * Мати можливість включати/виключати повідомлення без відключення від мережі інтернет. * Відображати розклад у найбільш доступному та швидкому перегляду форматі для більшості користувачів – растровому зображенні. Тепер, коли вимоги для системи складені, видно, що месенджер найбільш вдало підходить до поставлених вимог. На це вказують властивості популярних месенджерів: * Повідомлення будуть завжди відображатись, за виключенням ситуацій, коли користувач вручну відключив цю можливість у додатку. * Месенджери доступні для всіх користувачів, та стоять на всіх мобільних пристроях та персональних комп'ютерах. * Завдяки простим командам, які часто доступні як кнопки, можна активувати та деактивувати повідомлення. * Усі популярні месенджери підтримують текстові та голосові повідомлення, відправку зображень та інших медіа-файлів різних форматів. На даний момент в Україні лідирують декілька месенджерів: Telegram [9], Viber [10], WhatsApp [11], Facebook Messenger [12]. За даними на 2020 рік, в Україні месенджер «Telegram» користується приблизно 6 млн користувачів. Це значить, що принаймні у кожного сьомого українця встановлений цей месенджер. В 2021 році статистики ще немає, але вважаючи постійний ріст кількості користувачів додатку у світі, можна зрозуміти, що кількість користувачів в Україні стала більше. Незважаючи на те, що існують і інші менш популярні месенджери, «Telegram» сильно виділяється від своїх конкурентів не в останню чергу з огляду на можливість створення чат-ботів. На даний момент це найпопулярніший месенджер з можливістю створити чат-бота як користувачем, без реєстрації компанії або інших недоступних для більшості розробників дій. Першим використанням чат-ботів можна вважати миттєвість доставки повідомлення, доступність 24/7, швидке інформування в автоматичному режимі, кросплатформеність, відсутність необхідності встановлення додаткового програмного забезпечення для більшості користувачів, можливість заміни людини експертною системою або штучним інтелектом непомітно для кінцевого користувача. Саме цьому в якості системи сповіщення, відображення, та управління підпорядкованим розкладом, був вибраний чат-бот на платформі «Telegram».

1.5 Проблеми отримання даних про розклад. Весь р

ЗІЕІТ генерується автоматично системою деканат у формат Excel таблиць. Дані для генерації цих таблиць знаходяться в базі даних системи деканат. На перший погляд найбільш придатним варіантом для отримання даних про розклад є з'єднання з зовнішнім API системи деканат, або з їх базою даних. Але це не так по деяким причинам. Перша причина полягає в тому, що система деканат ЗІЕІТ не має ніякого зовнішнього API. Друга причина полягає у проблемах з актуальністю даних, які можуть знаходитись в базі даних системи деканат. Ця проблема виходить з того, що вихідні генеровані таблиці чергуються з редакційними таблицями у порядку та дані про пари. Після таких змін єдиним актуальним джерелом даних про розклад є фінальні редакційні таблиці. По цим причинам єдиний спосіб отримання актуальних даних про розклад – парсинг таблиць розкладу, які публікуються на офіційному сайті ЗІЕІТ.

1.6 Висновки розділу

Було здійснено огляд поточної системи публікації розкладу ЗІЕІТ та інших ЗВО. Встановлено потребу у створенні системи сповіщення про новий розклад зі зручним переглядом та персональними налаштуваннями користувача. Також здійснено огляд різних систем сповіщення користувачів та встановлено доцільність використання месенджерів.

РС МЕТОДОЛОГІЯ ТА ЗАСОБИ РОЗРОБКИ

2.1 Парсинг

Парсинг (частіше називається синтаксичним аналізом [13]) – процес розбору та структуризації природної або формальної мови. Як правило, результатом синтаксичного аналізу є синтаксична будова речення, представлена або у вигляді дерева залежностей, або у вигляді дерева складових елементів. Парсинг часто застосовується разом з лексичним аналізом. У сучасній розробці «парсингом» часто називають збір даних зі вже підготовлених структур, які пройшли лексичний аналіз та побудову абстрактного синтаксичного дерева. До такого «парсингу» часто відносять парсинг документів. Це зумовлено тим, що для більшості формальних мов вже існують парсери, тому проводити лексичний та синтаксичний аналіз мов по типу XML та HTML частіше всього не треба. Парсинг Excel таблиць схожий за цим принципом. Це зумовлено тим, що формат XLSX, який використовується з 2007 року – це ZIP архів з файлами у форматі XML, які містять розмітку осередків. Більш детальна інформація про формат XLSX знаходиться у наступному підрозділі.

2.2 Рендеринг

Рендеринг [15] – термін у комп'ютерній графіці, що означає процес отримання зображення за моделлю за допомогою комп'ютерної програми. Де модель – це опис будь-яких об'єктів, представлений суворо обмеженою мовою, або у вигляді структури даних. Такий опис може містити геометричні дані, положення точки спостерігача, інформацію про освітлення, ступінь наявності якоїсь речовини, напруженість фізичного поля та ін. У контексті рендерингу розкладу, моделлю є віртуальна таблиця, створена за допомогою даних, отриманих в процесі парсингу. На даний момент розроблено безліч алгоритмів візуалізації. Існуюче програмне забезпечення дозволяє використовувати кілька алгоритмів для отримання кінцевого зображення. Для рендерингу таблиць добре підходить алгоритм растеризації [16]. Кінцевим результатом растеризації є растрові зображення. Рендеринг таблиці дозволяє переглядати таблицю на більшому діапазоні пристроїв, особливо мобільних, ніж перегляд у специфічному форматі, такому як xls, csv, або т.д.

2.3 Таблиці Excel

Одні з основних форматів, які Excel підтримує для редагування – це XLS [17] та XLSX. Другий формат представлений разом з Microsoft Excel 2007. Повна специфікація існує на сайті Microsoft та займає приблизно 10 сторінок [18]. Тому у цьому підрозділі буде вказана лише базова структура цих форматів. Обидва файли це ZIP архів, який містить файли з інформацією про листи та їх розмітку. У той час, як XLS містить бінарні файли, XLSX зберігає інформацію у форматі XML. Порожня книга, розпакована до її файлів, містить такі складові файли та папки. * [Content_Types].xml – це єдиний файл, який знаходиться на базовому рівні, розпакованого zip. У ньому перелічено типи вмісту для частин у файлі. * _rels – Це папка Relationships, у якій містяться відносини на рівні пакета. Посилання на ключові частини файлу містяться в цьому файлі як URI. Ці URI визначають тип зв'язку кожної ключової частини з пакетом. Це включає в себе основний офісний документ, розташований як xl/workbook.xml, та іншими частинами в docProps як основні властивості розширеними властивостями. * docProps – Ця папка містить загальні властивості документа. Вони включають

набір основних властивостей, набір розширених властивостей або властивостей конкретної програми та погляд перегляд мініатюр документа. Порожня книга містить у цій папці два файли, а саме `app.xml` і `core.xml`. Файл `ss` містить таку інформацію, як автор, дата створення, збереження та зміни. `App.xml` містить інформацію про вміст файлу – Це основна папка, яка містить усі відомості про вміст книги. Для кожного аркуша Excel, що міститься в книзі, є один XML. Ці файли XML можна знайти в папці `xl/worksheets`. Вся інформація, що міститься на аркуші, організована розділи XML-файлу.

2.4 Регулярні вирази

Регулярні вирази – це формальна мова для пошуку підстрок у стрічці маніпуляцій з ними. Для пошуку використовується рядок-зразок (`pattern`), що складається з символів та мета символів, що задає правило пошуку. Шаблон регулярного виразу складається із звичайних символів, наприклад `abc`, або комбінації звичайних та спеціальних символів, наприклад `ab*c` або `Chapter (\d+)\.d*`. Останній приклад включає дужки, які використовуються для позначення групи. Шаблон усередині групи обробляється як єдине ціле. У разі коли відповідності вимагає чогось більшого, ніж пряме зіставлення, наприклад знаходження послідовності символів знаходження пробілу, шаблон включає спеціальні символи. Регулярні вирази широко використовуються для визначення правил формальних мов в різних трансляторах. Регулярні вирази добре підходять для аналізу та вичленення даних в осередках таблиць розкладу.

2.5 Архітектура «Клієнт-Сервер»

Архітектура клієнт-сервер – це обчислювальна модель, в якій сервер розміщує, постачає та керує більшістю ресурсів і послуг, які споживає клієнт. Цей тип архітектури має однією з особливостей кілька клієнтських комп'ютерів, під'єднаних до центрального сервера через локальну мережу або мережу Інтернет. Система спільно використовує обчислювальні ресурси. Архітектура клієнт/сервер також відома як модель мережі обчислень або мережа клієнт/сервер, оскільки всі запити та послуги доставляються через мережу [19].

Приклад структури клієнт-сервер показана на рисунку 2.1. Рисунок 2.1 – Архітектура Клієнт-Сервер. Кожен сервер у такій архітектурі має деякий інтерфейс, за яким клієнти можуть надсилати запити до цього серверу. У разі вхідного запиту сервер оброблює його, та відсилає відповідь, на яку чекає клієнт.

2.6 Архітектурні принципи REST

REST (аббревіатура *Representational State Transfer*) – це набір правил, або архітектурний стиль взаємодії компонентів додатку у мережі. Такі правила дозволяють розробляти масштабовані системи, які можуть легко обмінюватись даними між собою. REST не обмежує вибір технології передачі даних, але вводить 5 обов'язкових правил для такої системи [20]:

1. Однорідність інтерфейсу.
2. Архітектура Клієнт-Сервер. REST передбачає саме таку архітектуру. Це забезпечує розділення проблем, що дозволяє компонентам клієнта і сервера розвиватися незалежно.
3. Відсутність стану. Кожен запит від клієнта до сервера повинен містити всю інформацію, необхідну для розуміння та виконання запиту. Стан може зберігатися на сервері, але не передається клієнту. Кешування. Клієнт за необхідності може кешувати результат деяких запитів для підвищення швидкості роботи системи.
4. Шари. Багатошарова система дозволяє структуруватися так, що кожен компонент не може бачити за межами свого шару.
5. Масштабованість. Система дозволяє масштабуватися без ризику зламати щось в іншому місці.

REST не передбачає, у якому виді передаватись дані. У сучасних системах дані частіше передаються у виді JSON строк, рідше у виді XML. У навантажених системах часто використовують Protobuf, який дозволяє описувати дані на рідній мові програмування та серіалізувати їх у максимально стислий масив байтів. Також, REST не передбачає, який протокол передачі даних використовуватись. Але на практиці частіше всього використовується HTTP, як один з найпопулярніших протоколів типу клієнт-сервер. Для бінарних даних також використовують протокол HTTP/2, так як він є оптимізованим варіантом ніж HTTP/1.1, так як є бінарним, та підтримує потоки даних.

2.7 Чат-боти

Чат-бот, або віртуальний співбесідник – це програма, управління якою здійснюється через чат іншої програми, наприклад месенджеру, соціальних мереж тощо. Управління чат-ботом може здійснюватися різними методами, такими як текстові команди, віртуальна клавіатура, запити на звичайній мові, голосові запити, тощо. Сьогодні чат боти застосовують для самих різних потреб як компанії, так і для індивідуальних цілей. Для прикладу, на рисунку 2.2 приведений скриншот роботи офіційного чат-бота онлайн банку Монобанк [21]. Такий чат бот значно економить час користувачів. Рисунок 2.2 – Чат-бот онлайн-банку Монобанк. Чат боти можна поділити на ті що навчаються, та «заскриптовані». Боти, що навчаються використовують машинне навчання для покращення результатів своїх відгуків на запити користувачів. Прикладом таких чат-ботів є популярний проект «A.L.I.C.E» від компанії «Яндекс». Заскриптовані чат боти зазвичай використовують в своїй роботі машину станів, яка є кінцевим автоматом, а значить відповіді таких ботів будуть завжди передбачуваними та точними. Такі боти використовуються для надання послуг певного вузького спектру. Прикладом такого боту є офіційний чат-бот Telegram «BotFather» для реєстрації власних чатботів. Його робота приведена на рисунку 2.3. Управління чат-ботами подібними ботами зазвичай здійснюється за допомогою команд та віртуальної клавіатури. Рисунок 2.3 – Чат-бот BotFather.

2.7 Інструментарій для розробки

2.7.1 Мова програмування Java

Java – це строго типізована мова програмування, розроблена компанією Sun Microsystems, та пізніше придбана компанією Oracle. Програми Java за компілюються у спеціальний байт-код, тому вони можуть працювати на будь-якій комп'ютерній архітектурі, для якої існує реалізація віртуальної Java-машини. Незважаючи на те, що програми, написані на Java, компілюються не у малі

код, а у код, який може виконувати лише віртуальна машина, швидкість таких програм не дуже відрізняється від аналогічних, написаних на мовах, які транслюються у машинний код. Це можливо завдяки JIT компілятору, який транслює байткод Java машини у машинний код під час роботи програми. Зараз Java широко використовується для створення backend-у та у Enterprise розробці. Також неможливо не згадати про розробку під Android, де Java була основою для написання додатків, поки на її місце не прийшла мова Kotlin. Однак, попри це, програми для Android все ще пишуться мовами для віртуальної машини Java, тільки не для стандартної JVM, а для Android Runtime (раніше Dalvik). Мова Java неможливо явне видалення об'єкта з пам'яті – натомість реалізовано складання сміття. Традиційним прийомами збирання сміття «натяк» на необхідність звільнення пам'яті, є привласнення змінної порожнього значення, що може виявитися ефективним при необхідності звільнити об'єкт, що не потрібний, посилання на який зберігає довгоживучому об'єкту. Це, однак, не означає, що об'єкт, замінений значенням null, буде неодмінно і негайно видалено, але є гарантія, що цей об'єкт буде видалено саме в майбутньому. Даний прийом лише усуває посилання на об'єкт, відв'язує покажчик від об'єкта в пам'яті. Об'єкт не буде видалений збирачем сміття, поки на нього вказує хоча б одне посилання зі змінних або об'єктів, що використовуються. Java є об'єктно орієнтованою мовою. Будь-яка функція існує лише всередині класу. На методи перетворилися й стандартні функції. Наприклад, Java немає функції sin, а метод Math.sin() класу Math (що містить, крім sin(), методи cos(), exp(), sqrt(), abs() і багато інших). Конструктори в Java не вважаються методами. Деструкторів у Java немає.

2.7.2 Мова розмітки YAML

YAML – це мова для структуризації даних, розроблений у 2001 році Кларком Евансом. Широко використовується як мова для опису конфігураційних файлів у різних програмах. Ця мова відрізняється від інших високою читаністю та простотою опису різних структур даних. Складові елементи YAML [22]:

- * Потіки YAML використовують друковані Unicode-символи, як UTF-8, так і UTF-16.
- * Відступи (символи табуляції не допускаються) використовуються для позначення структури.
- * Коментарі починаються з символу решітки (#), можуть починатися в будь-якому місці рядка і продовжуються до кінця рядка.
- * Члени списку позначаються початковим дефісом (-) з одним членом списку на рядок, або члени списку укладаються у квадратні дужки ([]) і поділяються комою та пробілом (,).
- * Асоціативні масиви представлені двокрапкою з пробілом (:) у вигляді «ключ: значення», по одній парі ключ-значення на рядок, або у вигляді пар, укладених у фігурні дужки та розділених комою (,).
- * Ключ в асоціативному масиві може мати як префікс знак (?), що дозволяє вказати складний ключ, наприклад представлений у вигляді списку.
- * Рядки записуються без лапок, однак можуть бути укладені в одинарні або подвійні лапки.
- * Всередині подвійних лапок можуть бути використані екрановані символи в C-стилі, що починаються зворотною косою (\).
- * YAML дозволяє задавати підстановки за допомогою якорів & та псевдонімів (*). У листі приведений приклад із базових конструкцій цієї мови розмітки.

Інші елементи та синтаксичні конструкції мови можна знайти у повній специфікації на офіційному сайті [23].

Лістинг 2.1 – Базові елементи мови string:

```
string: "Строка"
numeric: 0.8
floating_point: 0.8
map: key: "Значення" key2: 16
string_list: - "Строковий елемент 1" - "Строковий елемент 2"
array: - name: "Елемент 1" position: 1 - name: "Елемент 2" position: 2
```

2.7.3 Збиральник проектів Gradle

Програми написані на Java компілюються за допомогою компілятора javac. Для середніх та великих програм, які складаються з десятків, або сотень класів, та мають залежність від інших компонентів, ручне збирання за допомогою тільки компілятора дуже складно та не доцільно. Для рішення цієї проблеми були створені різні збиральники проектів. Збиральник проектів – це програма, яка автоматизує більшість рутинних завдань зі збірки проекту, такі як управління залежностями, цілями для збірки, оптимізація збірки, тощо. Для Java існує чимало збиральників. Їх можна поділити на імперативні та декларативні. Імперативних можна віднести вже майже невикористовуваний збиральник Apache Ant. Він приймає на вхід XML-файл з детальним описом задач для збірки. Імперативним він є тому, що розробнику необхідно чітко вказати як потрібно збирати проект. Після Apache Ant мейнстримом став декларативний збірник Maven. Він також використовує XML для опису проекту, але на відміну від Ant, для базових проектів Maven дозволяє описати лише базові речі, наприклад ім'я проекту, список залежностей, та інші властивості проекту. Для більш складних проектів є безліч плагінів, як можна підключити плагіни до проекту у тому ж файлі. Але використання XML для опису збірки більш великих проектів приводить до громіздких та складно читаних файлів. На даний час ще одною з найбільш популярних систем збірки проектів є Gradle, який вирішує більшість проблем, присутніх у попередніх збірниках. Gradle – система автоматичної збірки, побудована на принципах Apache Ant та Maven, але надає DSL на мовах Groovy або Kotlin замість традиційної XML-подібної форми представлення конфігурації проекту. Gradle був розроблений для багатопроєктних збірок, що розширюються, і підтримує як модель розробки, визначаючи, які компоненти дерева збірки не змінилися і які завдання, залежні від цих компонентів, вимагають перезапуску. У світі збиральників проектів це називається інкрементальною збіркою. Він також підтримує використання репозиторіїв Maven для підключення залежностей. Писати скрипти збірки з використанням Gradle дуже просто та ефективно, навіть якщо для збірки необхідно виконувати нестандартні задачі.

2.7.4 Середовище розробки IntelliJ IDEA

У професійній розробці, для підвищення зручності та швидкості роботи з програмним

проєктуванням та рефакторингом, застосовуються програмні засоби, які називаються IDE (Integrated Development Environment). Для мови програмування Java існує чимало IDE різної якості. За даними опиту [24] за 2020 рік, на домінують три Java IDE – IntelliJ IDEA (62%), Eclipse (20%), та NetBeans (10%). Популярність першої обґрунтована часом роботи, IDEA сильно виділяється такими зручними можливостями, як:

- * Розуміння контексту. IDE розуміє, частина програмного коду редагується у даний час, без необхідності виділяти її.
- * Розумне авто доповнення. IDE авто доповнення з розумінням контексту, пропонуючи ім'я змінних, функцій та інших частин коду, зважаючи на типи їх ім'я, попередній досвід, та інші фактори.
- * Language injection. Коли в одному файлі редагується код на різних IDE розуміє це, та продовжує надавати розумні доповнення та перевірки коду.
- * Потужний рефакторинг. Детальний аналіз коду дає можливість проводити рефакторинг, який буде каскадно змінювати весь вихідний код при необхідності, якщо він на різних мовах.
- * Різні мілкі, але дуже зручні особливості поведінки, такі як авто доповнення синтаксичних конструкцій кавичок, дужок, відступів, автоматичне збереження файлу без натискання Ctrl+S, тощо.

особливості, багато інтеграцій з іншими сервісами, зручний інструментарій для проєктування, та стабільність роблять IDEA майже стандартом для професійної розробки Java в більшості компаній на даний момент. Звичайно, такі можливості не безкоштовні для апаратного забезпечення. IDEA потребує значно більше оперативної пам'яті, ніж її конкуренти. Це зумовлено детальним аналізом всього проєкту для підтримки інструментарію, описаного раніше. Зазвичай потребує від 1.5 до 2 ГБ оперативної пам'яті. Але на сучасних комп'ютерах ця вимога більш ніж виконується. 2.8 Використовування бібліотек

2.8.1 Guice

Guice – це простий DI (Dependency Injection) фреймворк для програмування Java, розроблений компанією Google [25]. Dependency Injection – це патерн, який використовується при написанні середніх та великих додатків на різних мовах програмування, в тому числі і на Java. Патерн значно полегшує управління залежностями, коли програма складається з великої кількості класів, які залежать один від одного. Guice, як і більшість DI фреймворків для Java, працює за допомогою рефлексії, інструменту Java надає можливість зчитувати та модифікувати мета інформацію класів, методів, атрибутів та інших частин програми під час її виконання. При використанні патерну DI, об'єкти приймають свої залежності через конструктор. Тому, щоб створити об'єкт, спочатку потрібно створити його залежності. Однак, щоб створити кожен залежності окремо, потрібно, у кожного створити її залежності. Таким чином, насправді нам потрібно створити граф залежностей. Створення графів звичайно вручну дуже трудомістко, та може призвести до помилок і ускладнює тестування. Guice може створити граф об'єктів за розробника. Але спочатку Guice потрібно налаштувати, щоб він створив граф саме так, як потрібно [26].

2.8.2 Log4J

– це бібліотека для логування (запису подій програми у деякий файл), створена організацією Apache. Вона показує, що логування є важливою складовою циклу розробки, бо воно надає точний контекст про запуск та завершення програми. Логінг має свої недоліки. Він може уповільнити роботу програми. Якщо записувати події занадто часто, це призведе до небажаного переповнення журналу подій. Щоб усунути ці проблеми, Log4j розроблено як надійний, швидко розширюваний. Оскільки ведення журналів рідко є основним напрямком програми, API Log4j прагне бути простим у розумінні та використанні. API для Log4j відокремлений від реалізації [27], що дає зрозуміти розробникам додавати нові класи та методи вони можуть використовувати, забезпечуючи сумісність наперед. Це дозволяє розробникам покращити впровадження безпечно та сумісним чином. Основним об'єктом для логування є Logger. Він має свої методи для запису подій у журнал. Кожна подія має свій рівень. Рівень події визначає її вивимість у журналі або у термінах певних налаштувань. Бібліотека має наступні стандартні рівні: DEBUG, INFO, WARN, ERROR, FATAL. Програми використовують API Log4j2, запитуватимуть об'єкт Logger із певним іменем у LogManager. LogManager поверне відповідний LoggerContext, а потім отримає з нього об'єкт Logger. Якщо Logger необхідно створити, він буде пов'язаний з LoggerConfig, який містить те саме ім'я, що й Logger, або ім'я батьківського пакета, або кореневий LoggerContext. Об'єкти LoggerConfig створюються з декларацій Logger у конфігурації. LoggerConfig пов'язаний з додатком фактично доставляють LogEvents. Приклад отримання об'єкту логера приведений у листингу 2.2.

Лістинг 2.2 – Створення об'єкту Logger

```
Logger rootLog = LogManager.getRootLogger();
Logger namedLog = LogManager.getLogger("wombat");
Logger classLog = LogManager.getLogger(SomeClass.class);
```

Після історично знайденої вразливості цієї бібліотеки, рекомендується використовувати лише останню версію, де ці вразливості вважаються виправленими.

2.8.3 Hibernate

Hibernate – бібліотека для мови програмування Java, призначена для вирішення задач об'єктно-реляційного відображення (ORM). Є самою популярною реалізацією специфікації JPA Persistence API. Бібліотека не тільки вирішує задачу зв'язку класів Java з таблицями бази даних (типами даних та типами даних SQL), а також надає засоби для автоматичного генерування та оновлення набору таблиць, побудови та обробки отриманих даних. Бібліотека дозволяє значно зменшити час розробки, яке зазвичай витрачається на описування коду SQL та JDBC. Hibernate забезпечує використання мови, схожої на SQL, названої Hibernate Language (HQL), яка дозволяє виконувати SQL-подібні запити, записані поруч з об'єктами даних Hibernate.

критеріїв надаються як об'єктно-орієнтована альтернатива HQL. Відображення Java класів із таблицями баз здійснюється за допомогою Java-анотацій, або конфігураційних XML-файлів (застарілий метод). Використовуючи XML Hibernate, можна створити скелет вихідного коду для класу тривалого зберігання. В цьому немає необхідності використовуватися анотація. Hibernate може використовувати файл XML або анотації для підтримки схем баз даних.

2.8.4 Apache POI

Apache POI – це проект [29], який надає бібліотеки Java для читання та запису файлів у форматі Microsoft Office, таких як Word, PowerPoint та Excel. Бібліотека для роботи з форматами Excel надає єдиний інтерфейс для різних форматів, таких як XLS та XLSX. Apache POI це не одна бібліотека. Вона складається з наступних компонентів, які можна використовувати разом або окремо:

- * HSSF (Horrible Spreadsheet Format). Компонент читання та запису файлів MS-Excel, формат XLS.
- * XSSF (XML Spreadsheet Format). Компонент читання та запису файлів MS-Excel, формат XLSX.
- * HPSF (Horrible Property Set Format). Компонент отримання наборів властивостей файлів MS-Office, формат HWP (Horrible Word Processor Format).
- * HWPF (Horrible Word Processor Format). Компонент для читання та запису файлів MS-Word, формат DOC.
- * XML Word Processor Format). Компонент читання та запису файлів MS-Word, формат DOCX.
- * HSLF (Horrible Layout Format). Компонент для читання та запису файлів PowerPoint, формат PPT.
- * XSLF (XML Slide Layout Format). Компонент для читання та запису файлів PowerPoint, формат PPTX.
- * HDGF (Horrible DiaGram Format). Компонент роботи з файлами MS-Visio, формат VSD.
- * XDGF (XML DiaGram Format). Компонент роботи з файлами MS-Visio, формат VSDX.

2.8.5 TelegramBots

Telegram API побудоване на протоколі HTTP. Взаємодія з API проходить через посилання HTTP запитів на певний адрес з тілом у форматі JSON. Для того, щоб спростити процес, та зменшити кількість помилок, було створено багато бібліотек для різних мов програмування, які надають абстракції для роботи з API не напряму, а через певний інтерфейс. Для мови програмування Java така бібліотека існує. Вона називається TelegramBots. Бібліотека TelegramBots створена для розробки чат ботів для месенджера Telegram. Вона підтримує 2 методи отримання оновлень (запитів) від користувачів: 1. Webhooks. Отримання повідомлень на власний сервер за допомогою веб хуків. Для цього обов'язково треба мати HTTP сервер та сертифікований домен, для роботи через протокол HTTPS. 2. Long Polling. Отримання оновлень методом періодичних запитів до сервера. Не потребує розгортання HTTP серверу, але отримання оновлень не миттєве та більш затратно через постійне відкриття та закриття з'єднання. Бібліотека підтримує останні версії Telegram API та дозволяє працювати з повідомленнями, прикріпленими файлами, аудіо та відео, отримувати інформацію про користувача, який розмовляє з ботом, тощо.

Висновки розділу Було здійснено огляд різних методів та засобів розробки, таких як парсинг, рендеринг, регулярні вирази та абстракції. Здійснено огляд двох форматів таблиць Excel та їх внутрішню структуру. Обґрунтовано вибір мови програмування Java та бібліотек для розробки програми. Для розробки використовується мова програмування Java, з використанням бібліотек як TelegramBots, Apache POI, Hibernate, Log4j, Guice. В якості збиральника проекту було вибрано Maven. Здійснено огляд цих бібліотек та виявлено особливості роботи з ними. Здійснено огляд середовища розробки IntelliJ Community Edition, яка була вибрана для розробки програмного продукту. Для створення конфігурації програми обрано мову розмітки YAML.

РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА ТА ІНТЕГРАЦІЯ ПРОГРАМНОГО ПРОДУКТУ

3.1 Проектування

Загальна архітектура

До архітектури чат боту були поставлені наступні вимоги: 1. Масштабованість. 2. Розподіленість. 3. Незалежність окремих частин (модулей). Програма буде складатись з окремих модулів, які взаємодіють між собою, та мають внутрішні компоненти. Всього можна виділити 5 модулів: 1. Модуль даних. 2. Завантажувач розкладу. 3. Рендер розкладу. 4. Ядро боту. 5. Веб сервер. Модуль даних відповідає за доступ до даних користувачів. Він дозволяє іншим модулям абстрагуватись від способу збереження даних та має зв'язок з базою даних певного типу. Для зберігання даних буде використовуватись реляційна база даних. Важливо враховувати, що тип бази даних може бути змінений з часом, тому тісного зв'язку з певною СУБД не повинно бути. Для цього модуль даних можна поділити на декілька рівнів. На першому рівні буде робота з чистими SQL запитами. Для цього в Java існує стандарт JDBC. На другому рівні знаходиться ORM фреймворк Hibernate. Він дозволить абстрагуватись від певного типу БД, бо має власну мову, названу HQL. На верхньому рівні розташовані DAO класи. Саме з цими класами буде працювати інші модулі та сервіси. Такі класи дозволять абстрагувати роботу з даними та зробить модуль даних більш гнучким. Завантажувач розкладу відповідає за завантаження розкладу з репозиторію, та його парсинг. Сбір даних з таблиць розкладу проводиться за допомогою бібліотеки Apache POI, яка описувалась в 2 розділі. Рендер розкладу відповідає за представлення розкладу користувачеві, яку бачить кінцевий користувач. Він залежить від певного типу рендеру. За умовчанням для рендеру використовується безкоштовна версія бібліотеки Aspose Cells. Ядро боту відповідає за взаємодію з користувачем через Telegram API. Воно включає такі компоненти як командний інтерфейс, граф команд та таймер, який представляє собою машину станів, та таймер, який взаємодіє з менеджером розкладу та відправляє оновлений розклад користувачеві.

кінцевому користувачу. Через обмеження платформи Telegram, яка дозволяє відправляти лише 30 повідом. секунду, модуль має мати інтерфейс відправки повідомлень який буде складувати їх у чергу, для відправки, врахує це обмеження. Веб сервер відповідає за обробку запитів з панелі керування. Він має бути побудований за шаблоном та працювати на протоколі HTTP/1.1. Для обробки запитів використовуються контролери, які посилають команди на менеджера розкладу, якщо запит стосується зміни у налаштуваннях. Ці модулі не взаємодіють між собою безпосередньо а використовують для цього окремі сервіси. Кожен сервіс відповідає за окрему групу функцій. Так, можна виділити сервіси: 1. Менеджер підписок. Відповідає за доступ до підписок користувачів на розклад. «Розмовляє» з модулем так як треба отримувати та змінювати дані про підписки на розклад. 2. Менеджер розкладу. Відповідає за доступ до розкладу, який був розпарсений модулем Schedule Loader. Важливо враховувати, що бот повинен отримувати дані з запитів від інших, віддалених сервісів. В архітектурі позначимо їх як зовнішні модулі. До таких модулів відносять Віддалений репозиторій з розкладом занять. 2. Сервер Telegram. Віддає дані про запити користувачів під час роботи з ботом. 3. Панель керування. Є клієнтом, а не сервером, але важливо враховувати як ще одну точку входу. На рисунку 3.1 візуально представлена архітектура зі всіма модулями, які були виділені раніше. Рисунок 3.1 – Архітектура чат бота

База даних Для зберігання даних використовується реляційна модель. На рисунку 3.2 позначена структура таблиць бази даних бота та їх відносини. Рисунок 3.2 – Структура таблиць БД

Таблиця «users» представляє користувача чат бота. Зберігається ідентифікатор користувача месенджера, деякі його персональні дані, та налаштування. Так як користувач може бути підписаний лише один раз на певний тип розкладу, зв'язок з іншими таблицями представляє «один до одного». Таблиця «subs_teachers» представляє підписку на розклад викладача. Вона має зовнішній ключ зв'язку з таблицею користувачів. Колонки «first_name» та «last_name» це не дублювання даних з таблиці користувачів а дані викладача, на розклад якого оформлена підписка. Таблиця «subs_courses» представляє підписку на розклад курсу. Таблиця «subs_groups» представляє підписку на розклад певної групи. Таблиця «subs_points» представляє підписку на власні оцінки. На відміну від інших підписок, надсилання інформації про оновлення оцінок не треба, тому поле «notified» відсутнє. Таблиця «hashes» зберігає хеш суми файлів розкладу для порівняння їх з актуальними даними пошуку оновлених файлів. Хеш сума представлена у виді строки, тому і поле для її зберігання відповідного типу. Таблиця «api_users» необхідна для зберігання даних про користувачів панелі керування. Для безпеки даних, існує таблиця користувачів – звичайні та адміністратори. Кожен користувач може мати багато сесій в один час, тому має свою таблицю «api_sessions» у виді «один до багатьох». Таблиця «api_sessions» зберігає поточні сесії користувачів панелі керування. Кожна сесія має унікальний токен доступу, який є первинним ключем у таблиці. Тому знаючи токен, який користувач при кожному запиті, можна отримати інформацію про користувача та його права доступу. Поле «expiry» зберігає інформацію про час закінчення дії сесії. Це число, яке представляє час у форматі «Unix».

3.1.3 REST API

Панель керування складається з двох частин – бекенду та фронтенду. Бекенд для панелі проектується за принципами REST API буде працювати поверх протоколу HTTP з використанням повідомлень у форматі JSON. Кожен запит здійснюється на певний адрес. Для розділення різних типів запитів використовуються так звані точки прийому (endpoints). По суті це URL, на який здійснюється запит. Зазвичай для описування кінцевої точки, базовий ігнорується, бо він спільний для всіх точок. Для панелі керування можна виділити наступні точки прийому запиту: * /login – здійснити аутентифікацію та отримати токен нової сесії. * /logout – видалити власну сесію. * /stats – отримати статистику користування. * /properties – отримати або змінити налаштування базові налаштування. * /text – отримати або змінити налаштування розкладу викладачів. * /consult – отримати або змінити налаштування розкладу консультацій. * /courses – отримати або змінити налаштування розкладу курсів. * /rendering – отримати або змінити налаштування рендерингу. * /user/list – отримати список акаунтів користувачів панелі. * /user/sessions – отримати список активних сесій. * /user/endSession – завершити сесію. * /user/create – створити нового користувача. * /user/edit – змінити заді певного користувача. * /user/delete – видалити користувача панелі. Всі запити аутентифікації, повинні мати токен доступу в заголовку. Цей токен необхідний для авторизації користувача панелі керування. Авторизації в заголовку повинен бути атрибут Authorization: , де «access_token» – це токен доступу, який отримати після запити до точки «/login». Якщо сесія за даним токеном не знайдена, клієнт отримає відповідь зі статусом 401 Unauthorized. На будь-який запит може прийти помилка замість відповіді. Повідомлення помилки має такий формат: { "error": "", "message": "" } Де «error» – код помилки у строковому форматі, а «message» – більш докладний опис помилки. Для вказаних раніше точок можна виділити наступні види помилок: * invalid_login – невірний логін при аутентифікації. * invalid_password – невірний пароль при аутентифікації. * undefined_message – неможливо прочитати повідомлення через нестачу даних. * invalid_token – невірний токен при завершенні сесії. * login_taken – користувач з вказаним логіном вже існує. * password_short – пароль надто короткий. * user_not_found – користувач з вказаним логіном не знайдений. Повну специфікацію REST API з описом та структурою всіх повідомлень можна знайти в додатку.

посиланням [30] в списку посилань. 3.1.4 Модель взаємодії з ботом В якості моделі для взаємодії з ботом була вибрана модель кінцевого автомату. Кожен кінцевий автомат може бути представлений як граф. Кожен стан, який може бути досягнутий ботом під час «розмови» – це вершина графу, а команди, які посилає користувач, тобто переходи між станами – це ребра графу. На рисунку 3.3 зображений графік цих станів та переходів між ними. Переходи, які починаються з символу «/» (слеш) – це команди. Ланцюг станів завжди починається з команди. До деяких станів можуть вести одразу декілька переходів, наприклад для виведення списку викладачів користувач може ввести одну з 4 команд, але від типу команди вирішується який тип розкладу вивести. Кожен стан супроводжується певною дією з боку бота. Часто це вивід інформації про поточний стан, або відповідь на певний запит. Кожен кінцевий стан має перехід на початок (стан «Старт»). На рисунку 3.3 це не позначено щоб уникнути графічної плутанини з переходами. Рисунок 3.3 – Граф станів та переходів між ними.

Структура проекту Структуру проекту певною мірою диктують система збірки. Система збірки «Gradle», яка описана в розділі, дозволяє розбивати проект на модулі. Всього можна виділити 3 модуля: 1. Модуль «api» зі спільними класами та утилітами. 2. Модуль «parser», представлення сутностей розкладу та його парсингу. 3. Головний модуль «bot», який містить точку входу в програму, реалізацію інтерфейсів модуля «api», та логіку взаємодії з Telegram API. Кожен модуль збирається окремою одиницею компіляції, тому це також дозволить швидше збирати проект, завдяки інкрементальній збірці. Рисунок 3.4 – Структура проекту.

3.1.6 Проектування конфігурації програми Конфігурація програми складається з 3 файлів: 1. Головна конфігурація. 2. Конфігурація розкладу. 3. Конфігурація мови. Головна конфігурація відповідає за налаштування програми, та містить наступні елементи: 1. Налаштування підключення до бази даних. 2. Налаштування підключення до Telegram API. 3. Налаштування регулярних виразів. 4. Налаштування підключення до серверу оцінок успіху. 5. Налаштування API панелі керування. У лістингу 3.1 приведений приклад головної конфігурації бота.

Лістинг 3.1 – Головна конфігурація бота

```

database:
  hibernate.dialect: "org.hibernate.dialect.H2Dialect"
  hibernate.connection.driver_class: "org.h2.Driver"
  hibernate.connection.url: "jdbc:h2:./data"
  hibernate.connection.username: "user"
  hibernate.connection.password: "user"
  hibernate.show_sql: true
  hibernate.hbm2ddl.auto: "update"
  hibernate.jdbc.batch_size: "50"
telegram:
  bot_name: "VasyaScheduler"
  token: "TOKEN"
  regex:
    teacher_default: "([А-ЯЁІІЄГ][а-яёіієг]{0,32})\\s*([А-ЯЁІІЄГ])\\.\\.\\.\\s*([А-ЯЁІІЄГ][а-яёіієг]{1,32})\\s*[А-ЯЁІІЄГ]\\.\\.\\.\\s*[А-ЯЁІІЄГ]\\.\\.\\.\\s*(ауд\\.\\.\\.\\{1,3})"
    classroom: "[А-ЯЁІІЄГ][а-яёіієг]*\\.\\.\\.\\s*([0-9]{3})"
  points:
    url: "http://77.93.42.90:81/uspeh/index.php"
    login_url: "http://77.93.42.90:81/uspeh/index.php?action=login&lastname=${lastname}&n1=${n1}&n2=${n2}&password=${password}&submit=%C2%EE%E9%"
  login_success: 302
  timeout: 3
  thread_pool_size: 6
  
```

Блок «database» налаштовує підключення до БД та використовує фреймворк Hibernate, та є словарем де ключ це ім'я властивості конфігурації Hibernate, а значення – значення властивості. Така конфігурація дозволяє дуже гнучко змінювати поведінку взаємодії з БД, або навіть тип цієї бази даних. Блок «telegram» має поля для налаштування підключення до Telegram API. Блок «regex» дозволяє налаштувати регулярні вирази для парсингу деяких частин розкладу. Ці вирази виділені в конфігурацію через можливу зміну або модифікацію частин у майбутньому. Блок «points» має поля для налаштування підключення до серверу з результатами оцінок студентів. Поле «thread_pool_size» визначає кількість потоків для паралельної обробки запитів до бота від користувачів. Конфігурація розкладу відповідає за налаштування мета-інформації про різні типи розкладу та його рендеринг. Структура розкладу приведена у лістингу 3.2. Лістинг 3.2 – Конфігурація розкладу

```

check_rate: 20
day_indexes: "Понеділок: 1 \"Середа\": 2 \"Четвер\": 3 \"П'ятниця\": 4 \"Субота\": 5 \"Неділя\": 6"
teachers:
  url: "https://.../TeachAssociations.xls"
  associations: "1: '1' 'K9': '1k' 'Кол4': '4k' '1(з)': 'zo:1 купс'"
  consult:
    url: "https://.../consultation.xls"
  day_point:
    col: 1
  teacher_point:
    col: 0
    row: 3
  courses:
    url: "https://.../1.xls"
    name: "Інститут 1 купс"
  day_group_point:
    col: 4
    row: 5
  render:
    format: JPEG
    dpi: 175
  
```

Поле «check_rate» виставляє період перевірки розкладу в секундах. Блок «day_indexes» налаштовує зіставлення імені дня до його індексу. Індекс першого дня є нулем. Блоки «teachers», «consult» та «courses» налаштовують доступ до розкладу відповідного типу. Блок «teachers» також налаштовує асоціації скорочень, які можуть використовуватись у розкладі викладачів, з певним розкладом курсів. Блок «render» налаштовує рендеринг розкладу, у тому числі формат вихідного зображення та його якість (кількість точок на дюйм). Конфігурація мови має найбільш просту структуру. Це файл з великою кількістю рядків у форматі ключ-значення, де ключом є деяке унікальне ім'я строки, а значенням сама строка. Доступ до цих строк у коді здійснюється саме за унікальним ім'ям. Це дозволить змінювати мову або окремі строки у програмі без її перекомпіляції.

3.2 Програмування конфігурації додатку Для зручної роботи з конфігурацією програми, необхідно провести групування конфігураційних файлів у рідні для мови програмування структури. Для цього треба створити клас для кожної конфігурації. На рисунку 3.5 приведена структура класів конфігурації. Рисунок 3.5 – Структура класів конфігурації.

AbstractConfig є базою для інших класів конфігурації. Він має посилання на дерево конфігурації, з якого інші

можуть зчитувати або записувати дані. Також він має абстрактний метод `load`, який визивається під час к перезавантаження конфігурації. Для зручності роботи з деякими даними, він має метод «`loadProperties`» перетворює вузол конфігурації на структуру и вигляді ключ-значення. У Java така структура називається `Prop` Об'єкт цього класу приймає наприклад фреймворк `Hibernate` для внутрішнього налаштування, тому цей мето корисним у майбутньому. У лістингу 3.3 приведене тіло цього методу. Лістинг 3.3 – Код методу `loadProperties pro`

```

Properties loadProperties(ConfigurationNode node) {
    Properties properties = new Properties();
    for (var node.getChildrenMap().entrySet()) {
        String key = entry.getKey().toString();
        String value = entry.getValue().getString();
        properties.put(key, value);
    }
    return properties;
}

```

Клас `MainConfig`, як слідує з представляє головну частину конфігурації програми. Він наслідується від `AbstractConfig` та реалізує його метод `load` у тілі цього методу відбувається зчитування даних з конфігурації за їх шляхом (шляхом є послідовність ключів, яка є певного поля), та їх запис у відповідне поле об'єкту. Надалі доступ до даних конфігурації здійснюється через ці і точніше через `getter`-методи для цих полей. Клас `ScheduleConfig` працює так само, як головний клас конфігура зчитує інший файл. Слід зауважити, що цей клас працює з більш складними конструкціями, власними типами дани для кожного типу, який зчитується з конфігурації, заздалегідь створено так званий клас-десеріалізатор. Це клас відповідає за побудову більш складного об'єкту з примітивів, які були зчитані з файлу конфігурації.

3.2.1 Програм типів розкладу

Перш за все, необхідно створити систему ідентифікації розкладу. За цим ідентифікатором можна однозначно ідентифікувати таблицю розкладу. Кожна таблиця розкладу знаходиться у певному файлі та а унікальним ім'ям. Тому для ідентифікації достатньо знати ім'я файлу розкладу та ім'я аркуша. Слід зауважити, що п та наявність деяких аркушів з розкладом не є гарантованою, тому порядковий номер аркуша не підійде для ідентифі розкладу. Тому ідентифікатор розкладу буде мати строковий тип, та записуватись у форматі <ім'я файлу>:<ім'я аркуша>. Ім'я файлу є так званим простором імен, бо може мати більше ніж один ключ, а ім'я аркуша є ключем дост розкладу. Також, важливо щоб і простір імен і ключ були завжди в одному реєстрі, щоб запобігти помилок порівнянні. Для зберігання такого ідентифікатора був створений клас `NamespacedKey`. Його структура привед рисунку 3.6. Рисунок 3.6 – Клас ідентифікатора розкладу

Перш за все клас перевизначає методи `equals` та `hashCode()` для правильного порівняння об'єктів цього класу при пошуку. Для перетворення об'єкту класу на рядок перевизначає метод `toString()`. Його тіло приведено у лістингу 3.4. Лістинг 3.4 – Метод `toString()`

```

public String toString() {
    return key.isEmpty() ? namespace : String.format("%s:%s", namespace, key);
}

```

Для створення класу зі строки, був створений статичний метод `parse()`, який приймає певну строку та повертає екземпляр ідентифікатора. Тіло метода приведено у лістингу 3.5. Лістинг 3.5 – Метод `parse()`

```

public static NamespacedKey parse(String str) {
    Preconditions.checkNotNull(str, "Raw NamespaceKey cannot be null");
    String[] arr = str.split(":");
    if (arr.length == 1) return of(arr[0]);
    if (arr.length != 2) throw new IllegalArgumentException("Invalid namespace key: " + str);
    return of(arr[0], arr[1]);
}

```

Слідуючи об'єктно орієнтованому підходу, відповідальність за збереження інформації про розклад буде розділена по класам. Інформацію про розклад можна розділити на два типи: інформація, яка відома заздалегідь. Це метайнформація розкладу. До неї відносяться посилання на розклад, та ключових точок. * Інформація, яка отримується після парсингу. До цієї інформації відносяться такі дані, як список викладачів, або інших даних, відповідних певному типу розкладу. Відповідно до типів розкладу, можна виділити кілька класів метайнформації розкладу: * `TeacherScheduleInfo` – метайнформація розкладу викладачів. * `CourseScheduleInfo` – метайнформація розкладу курсу. * `ConsultScheduleInfo` – метайнформація розкладу консультацій. Для слідує принципам DRY, для цих класів був написаний базовий (абстрактний) клас. Структура цього класу позначена на рисунку 3.7. Рисунок 3.7 – Структура класу `AbstractScheduleInfo`

Клас має два поля – «`id`» та «`url`». Ідентифікатор має бути унікальним для кожного розкладу. За замовченням ідентифікатором є ім'я файлу розкладу. Структура всіх класів метайнформації про розклад мають структуру, яка позначена на рисунку 3.8. Рисунок 3.8 – Структура метайнформації

Клас `TeacherScheduleInfo` має поле «`associations`» типу `Map`, в якому зберігається інформація про відношення скорочення у таблиці зайнятості до певного ідентифікатора розкладу. За цим ідентифікатором можна знайти потрібний розпарсений розклад. Клас `CourseScheduleInfo` має поля для ключових точок парсингу розкладу, яке буде відображатись користувачу. Клас `ConsultScheduleInfo` має поля для ключових точок парсингу файлу розкладу, додаткових полей та методів. Наступним кроком є створення класів самого розкладу. Відповідно до типів розкладу, виділити наступні класи: * `TeacherSchedule` – розклад викладачів. * `CourseSchedule` – розклад курсу. * `ConsultSchedule` – розклад консультацій. * `ClassroomSchedule` – розклад зайнятості аудиторії. Ці класи зберігають відповідну інформацію про розпарсений розклад. Як і класи метайнформації, вони наслідують від базового класу `AbstractScheduleInfo`. Структура базового класу розкладу позначена на рисунку 3.9. Рисунок 3.9 – Базовий клас розкладу

Клас має посилання на певний клас-рендер, зображення всього документу, яке формується після парсингу, та унікальним ідентифікатором.

ідентифікатор розкладу. Для рендерингу певної частини розкладу (частіше всього персональний розклад користувача) створений абстрактний метод `getPersonalRenderer()`, який повертає екземпляр класу, який реалізує інтерфейс `ScheduleRenderer`. Структура класів для рендерингу описана у наступній частині підрозділу. Всі раніше описані класи розкладу наслідують від базового класу. Тож їх структура виглядає так, як показано на рисунку 3.10. Детально кожен клас буде розглядатись далі. Рисунок 3.10 – Структура класів розкладу. Клас `TeacherSchedule` представляє розклад викладача (всіх разом). Він має структуру, позначену на рисунку 3.11. Клас зберігає інформацію про розклад викладача у мапі (клас реалізуючий інтерфейс `Map`), де ключом є деякий клас `Person`, який буде описаний у наступній частині. Значенням є список днів викладача. Рисунок 3.11 – Клас `TeacherSchedule` Клас `Person`, який використовується у багатьох класах, в тому числі у розкладі викладачів, представляє певного учасника системи, людину. Його об'єкт зберігає ім'я, прізвище та по-батькові людини, та дозволяє безпечно порівнювати їх, в тому числі проводити приблизне порівняння. Структура цього класу позначена на рисунку 3.12. Рисунок 3.12 – Клас `Person` Більше всього цікавий метод `isSimilar()` приймає екземпляр цього ж класу, та повертає булево значення, яке говорить чи схожі порівнянні персони. Степінь схожості розраховується за допомогою алгоритму «Відстань Левенштейну», використовуючи прізвище персони. Тіло цього методу можна побачити у лістингу 3.7. Лістинг 3.7 – Метод `isSimilar()` класу `Person`

```
public boolean isSimilar(Person another) {
    if (isEmpty()) return false;
    int ln = Levenshtein.calcDistance(this.lastName(), another.lastName());
    return ln <= MAX_SIMILARITY && this.firstName().equals(another.firstName())
        && this.patronymic().equals(another.patronymic());
}
```

Бачимо, що результатом порівняння строк за Левенштейном є число, яке означає кількість модифікацій однієї строки, для повної відповідності другої. Максимальна кількість модифікацій позначена у константі `MAX_SIMILARITY`, та має значення 1 (один). Порівняння персон за схожістю необхідно для викладачів, прізвища яких мають різне написання у різних таблицях розкладу.

3.2.1 Програмування парсеру таблиць

Кожного типу розкладу необхідний власний клас з реалізацією парсингу цього розкладу. Відповідно до типів розкладу можна виділити наступні класи парсерів:

- * `TeacherScheduleLoader` – парсер розкладу викладачів
- * `CourseScheduleLoader` – парсер розкладу курсів
- * `ConsultScheduleLoader` – парсер розкладу консультацій

Будь-який парсер має спільну логіку, яку можна винести у абстрактний клас, від якого будуть наслідувати всі інші. Структура цього класу показана на рисунку 3.13. Рисунок 3.13 – Клас `AbstractScheduleLoader` Метод `loadWorkbook()` завантажує документ Excel за посиланням, яке вказано у метаданих розкладу. Він має тіло, яке приведено у лістингу 3.8.

3.8 – Метод `loadWorkbook()`

```
protected Workbook loadWorkbook(ScheduleInfo info) throws
ScheduleParseException {
    try (InputStream in = info.getUrl().openStream()) {
        String filename = info.getUrl().toString();
        Workbook workbook = null;
        if (filename.endsWith(".xlsx")) {
            workbook = new XSSFWorkbook(in);
        } else if (filename.endsWith(".xls")) {
            workbook = new HSSFWorkbook(in);
        }
        return workbook;
    } catch (IOException e) {
        throw new ScheduleParseException("Cannot load " + info.getUrl().toString(), e);
    }
}
```

Бібліотека Apache POI не має механізму для виявлення формату документу, це робиться вручну, за допомогою певних розширень файлу. Класи-парсери, які наслідують від базового, мають структуру, яка позначена на рисунку 3.14. Рисунок 3.14 – Структура класів-парсерів

Парсинг розкладу викладачів виконується за допомогою певних вказівників на осередки. Парсинг розкладу викладачів починається з пошуку першого осередка з ім'ям викладача та створенням вказівника на нього. Це робиться завдяки координатам, які заздалегідь вписані у файл конфігурації програми. Кожен раз, коли вказівник на осередок викладача переміщується вниз, робиться ітерація по всім осередкам, які мають інформацію про пари викладачів. Відповідає реалізація метода `load()`, який визначений у базовому класі парсера. Частина цього метода приведена у лістингу 3.9. Лістинг 3.9 – Обхід таблиці викладачів

```
Map<Person, List<Day>> teachers = new HashMap<>();
int row = POINT_TEACHER.row();
Cell teacherCell = getCell(sheet, row, POINT_TEACHER.col());
while (!ExcelUtil.isEmptyCell(teacherCell)) {
    Person person = Person.teacher(ExcelUtil.getCellValue(teacherCell));
    List<Day> days = getDays(sheet, row);
    teachers.put(person, days);
    row++;
    teacherCell = getCell(sheet, POINT_TEACHER.col());
}
```

За обхід днів та пар розкладу викладача відповідає метод `getDays()`. Він має циклічно збільшувати позицію вказівника на пару після запису даних попередньої пари.

3.2.3 Програмування рендеру розкладу

Рендеринг розкладу може проводитись різними методами. Для уніфікації цього процесу був створений абстрактний клас `SheetRenderer`. Він має методи, які повинен реалізувати кожен backend клас для рендерингу листа. В якості backend рендерингу на даний час використовується бібліотека `Aspose Cells`, яка має відповідний функціонал. Для тестування експериментів був також створений власний клас для рендерингу за допомогою вбудованого в стандартну бібліотеку Java API для малювання AWT. Структура всіх класів рендерингу позначена на рисунку 3.15. Рисунок 3.15 – Структура класів для рендерингу

За допомогою єдиного API рендерингу, всі класи для малювання таблиці розкладу повинні працювати з одним інтерфейсом не зважаючи на те, яким методом він буде малюватись. Рендеринг розкладу починається з будівництва його моделі. Модель будується на основі отриманих за допомогою парсингу даних, які зберігаються у

об'єктах, класи яких були описані раніше, це TeacherSchedule, CourseSchedule та інші. Відповідно до клас об'єктів можна виділити наступні класи для рендерингу: * TeacherScheduleRenderer – відповідає за будівний рендеринг персонального розкладу викладача. * CourseScheduleRenderer – відповідає за будівництво та рендеринг розкладу курсу. * GroupScheduleRenderer – відповідає за будівництво та рендеринг розкладу груп. * ConsultScheduleRenderer – відповідає за будівництво та рендеринг персонального розкладу консультантів. * ClassroomScheduleRenderer – відповідає за будівництво та рендеринг розкладу зайнятості певної аудиторії. Та загальна логіка та дані для всіх цих класів, можна виділити абстрактний клас. Його структура позначена на рисунку Рисунок 3.16 – Клас AbstractScheduleRenderer. Клас має методи для ініціалізації шрифтів, та допоміжні методи, будуть часто використовуватись при рендерингу розкладу. Рендеринг розкладу викладача починається зі створення шапки. Шапка має статичні та динамічні дані. За створення шапки відповідає метод drawHeader(). Якщо прибрати оформлення, код заповнення осередків шапки даними приведений у лістингу 3.10. Лістинг 3.10 – Створення розкладу викладача

```

Cell titleCell = getOrCreateCell(sheet, 0, 0); Cell nameCell = getOrCreateCell(sheet, 1, 0);
Cell dayTitleCell = getOrCreateCell(sheet, 2, 0); Cell classNumTitleCell = getOrCreateCell(sheet, 2, 1);
Cell classTimeTitleCell = getOrCreateCell(sheet, 2, 2); Cell classesTitleCell = getOrCreateCell(sheet, 2, 3);
titleCell.setCellValue(schedule.getTitle()); nameCell.setCellValue(person.toString());
dayTitleCell.setCellValue(lang.of("schedule.render.head.days"));
classNumTitleCell.setCellValue(lang.of("schedule.render.head.classnum"));
classTimeTitleCell.setCellValue(lang.of("schedule.render.head.classtime"));
classesTitleCell.setCellValue(lang.of("schedule.render.head.classes"));

```

Рендеринг тіла таблиці робиться методами – drawDay() і drawClass(). Метод drawDay() має цикл для ітерації по дням тижня певного викладача. drawClass() відповідає за малювання осередку певної пари. Для цього на основі скорочення та асоціації налаштовані для розкладу викладачів, робиться пошук по даним з розкладу курсу, на який є посилання у таблиці зайнятості. Для більш розумного пошуку є три допоміжні методи: getSchedуleByCourses(), findClasses() та getAlternateClasses(). Метод getSchedуleByCourses() приймає дані про пару з таблиці зайнятості, та повертає колекцію з розкладу курсів, на які посилається таблиця зайнятості. Його тіло приведено у лістингу 3.11. Лістинг 3.11 – getSchedуleByCourses()

```

private Collection getSchedуleByCourses(TeacherClass teacherClass) { List<Schedule> schedules = new LinkedList<>();
for (String course : teacherClass.getCourses()) { NamespacedKey scheduleKey = this.schedule.getInfo().getAssociation(course);
if (scheduleKey == null) // Try to find schedule by raw "person"
scheduleKey = this.schedule.getInfo().getAssociation(teacherClass.getRaw());
if (scheduleKey != null) { CourseSchedule sch = (CourseSchedule) manager.getCourseSchedule(scheduleKey);
if (sch != null) schedules.add(sch); } } return schedules; }

```

Пошук за «сирим» вказівником був доданий через неоднозначний формат запису посилань на розклад курсів. Так, зазвичай, курси відділені комою, але іноді посилання може мати форму стандартної операції split() над строкою може віддати невірний результат. Пошук за «сирим» посиланням повернути правильний результат, при умові, що для цього посилання існує асоціація. Метод findClasses() повертає екземпляр розкладу курсу, дані викладача та номер пари, та повертає всі пари, які призначені на запит викладача. Ці пари і виводяться у таблиці персонального розкладу, замість скорочень. Тіло методу приведено у лістингу 3.12. Лістинг 3.12 – Метод findClasses()

```

private Collection findClasses(CourseSchedule schedule, TeacherDay day, int classNum, Person teacher, boolean retAlternate) { int dayIndex = TimeTable.getDayIndex(day.getDayIndex());
Optional<Day> dayOpt = schedule.getDay(dayIndex); if (dayOpt.isPresent()) { Collection<Class> classes = dayOpt.get().getClasses(classNum, teacher);
if (!classes.isEmpty()) return classes; } return retAlternate ? getAlternateClasses(schedule, day, classNum, teacher) : Collections.emptyList(); }

```

Якщо ні одна пара за посиланням не була знайдена, визивається метод getAlternateClasses(). Він приймає ті ж аргументи, що і метод findClasses() та робить пошук за всіма таблицями розкладу у файлі. Деякі таблиці розкладу, наприклад розклад заочного відділення знаходиться в одному файлі в різних листах. У разі відсутності хоч одної пари викладача, робиться припущення, що інформація про пару може бути у інших листах. Цей пошук є найбільш затратним, але і визивається він не частіше методу getAlternateClasses() приведено у лістингу 3.13. Лістинг 3.13 – Метод getAlternateClasses()

```

private Collection getAlternateClasses(CourseSchedule schedule, TeacherDay day, int classNum, Person teacher) { Collection<Class> classes = findClasses(schedule, day, classNum, teacher, false);
if (!classes.isEmpty()) return classes; } return Collections.emptyList(); }

```

Наприкінці створення розкладу, якщо ні одна пара не була знайдена, на її місці виводиться посилання з таблиці зайнятості, для ручного вказування викладачем. Після того, як модель розкладу була побудована, вона відправляється на фінальний рендеринг у форматі зображення. Побудова та рендеринг розкладу інших категорій майже нічим не відрізняється від побудови розкладу викладача.

викладача, за винятком відсутності системи пошуку пар. 3.2.4 Налаштування Guice DI Для спрощення дост залежностей (об'єктів) використовується техніка Dependency Injection за допомогою бібліотеки Guice, як описана у другому розділі. Для організації джерел залежностей в Guice треба створити модулі. Кожен модуль перевизначити метод `configure()`, в якому . Для поточного проекту було створено модулі `BaseModule`, `PersistenceModule`, `ServicesModule`, `WebModule`. Модуль `BaseModule` визначає базові залежності, такі як конфі програми. Його код приведений у лістингу 3.14. Лістинг 3.14 – Метод `configure()` модуля `BaseModule`

```

protected void configure() {
    bind(Path.class).annotatedWith(Names.named("appDir")).toInstance(rootDir);
    bind(MainConfig.class).toInstance(conf);
    bind(ScheduleConfig.class).toInstance(scheduleConfig);
    bind(Language.class).toInstance(Language.builder().source(ConfigSources.resource("/lang.yml").copyTo(rootDir)).build());
}

```

Модуль `PersistenceModule` визначає залежності, які відносяться до бази даних. Для залежностей видноситься фабрика сесій, Dao класи, тощо. Його код приведений у лістингу 3.15. Лістинг 3.15 – Метод `configure()` модуля `PersistenceModule`

```

protected void configure() {
    sessionFactory = new SessionFactory(
        initHibernate(), bind(SessionFactory.class).toInstance(sessionFactory));
    bind(TeacherSubsDao.class).toInstance(teacherSubsDao);
    bind(ConsultSubsDao.class); bind(CourseSubsDao.class); bind(GroupSubsDao.class); bind(PointsSubsDao.class);
    bind(NoticesDao.class); bind(HashesDao.class); bind(ApiUserDao.class); bind(ApiSessionDao.class);
}

```

Метод `initHibernate()` ініціалізує фабрику сесій Hibernate. Його тіло приведено у лістингу 3.16. Лістинг 3.16 – Тіло методу `initHibernate()`

```

Configuration configuration = new Configuration();
configuration.addProperties(conf.getDbProperties());
configuration.addAnnotatedClass(SubscriptionPoints.class);
configuration.addAnnotatedClass(SubscriptionTeacher.class);
configuration.addAnnotatedClass(SubscriptionConsult.class);
configuration.addAnnotatedClass(SubscriptionCourse.class);
configuration.addAnnotatedClass(SubscriptionGroup.class);
configuration.addAnnotatedClass(ScheduleHash.class);
configuration.addAnnotatedClass(TeacherNotice.class);
configuration.addAnnotatedClass(ApiUser.class);
configuration.addAnnotatedClass(ApiSession.class);
StandardServiceRegistryBuilder builder = new StandardServiceRegistryBuilder();
builder.applySettings(configuration.getProperties());
SessionFactory sessionFactory = new SessionFactory(builder.build());
configuration.buildSessionFactory(builder.build());

```

Визовом метода `addAnnotatedClass()` ми додаємо клас сутності БД у конфігурацію Hibernate. Більш детально про налаштування Hibernate мова йдеться у наступній частині цього підрозділу. Модуль `ServicesModule` визначає залежності які відносяться до певних сервісів (менеджерів), такі як менеджер розкладу, менеджер часу та ін. Код налаштування залежностей у цьому модулі приведено у лістингу 3.17. Лістинг 3.17 – Метод `configure()` модуля `ServicesModule`

```

protected void configure() {
    bind(SubsService.class).in(Scopes.SINGLETON);
    bind(ScheduleService.class).to(ScheduleServiceImpl.class).in(Scopes.SINGLETON);
    bind(PointsService.class).in(Scopes.SINGLETON);
    bind(SchedulerBot.class).in(Scopes.SINGLETON);
    bind(TimerService.class).in(Scopes.SINGLETON);
    bind(ApiUserService.class).in(Scopes.SINGLETON);
}

```

Надалі, для доступу до цих залежностей достатньо лише вказати анотацію `@Inject` у конструкторі класу, в який треба запровадити залежність. Для впровадження залежності об'єкту до класу, його треба створити не через ключове слово «new», а використовуючи об'єкт `Injector`, який надає бібліотека Guice. Запит залежностей через конструктор приведений на прикладі менеджера підписок у лістингу 3.18. Лістинг 3.18 – Метод `configure()` модуля `ServicesModule`

```

public final class SubsService {
    private final TeacherSubsDao teacherDao;
    private final ConsultSubsDao consultDao;
    private final CourseSubsDao coursesDao;
    private final PointsSubsDao pointsDao;
    private final NoticesDao noticesDao;
    private final GroupSubsDao groupsDao;
    @Inject
    SubsService(TeacherSubsDao teacherDao, ConsultSubsDao consultDao, CourseSubsDao coursesDao, PointsSubsDao pointsDao, NoticesDao noticesDao, GroupSubsDao groupsDao) {
        this.teacherDao = teacherDao;
        this.consultDao = consultDao;
        this.coursesDao = coursesDao;
        this.pointsDao = pointsDao;
        this.noticesDao = noticesDao;
        this.groupsDao = groupsDao;
    }
}

```

3.2.4 Програмування взаємодії з БД

Взаємодія з базою даних

Відбувається за допомогою фреймворку Hibernate, який описувався у другому розділі. Першим кроком впровадження цього фреймворку буде створення сутностей, які представляють записи у таблицях бази даних. Відповідно до спроектованих раніше таблиць, можна виділити наступні класи сутностей:

- * `BotUser` – представляє користувача бота
- * `SubsTeacher` – представляє підписку на розклад викладача.
- * `SubsConsult` – представляє підписку на консультації.
- * `SubsCourse` – представляє підписку на розклад курсу.
- * `SubsGroup` – представляє підписку на групу.
- * `SubsPoints` – представляє запис даних для авторизації на сервері успішності.
- * `ScheduleHash` – представляє хеш суму файлу розкладу.
- * `ApiUser` – представляє користувача панелі керування.
- * `ApiSession` – представляє сесію користувача панелі керування.

сесію користувача панелі керування. Кожна сутність має бути відмічена спеціальними анотаціями, які визначають структуру майбутньої таблиці БД, зв'язки з іншими сутностями, або навіть власні типи та дескриптори до них. Після класу, анотованого таким чином, видно на рисунку 3.17. Рисунок 3.17 – Анотований клас BotUser

Створені класи сутностей необхідно зареєструвати для обробки доданих анотацій. Враховуючи, що в проекті використовується Dependency Injection, буде доцільно ініціалізувати Hibernate та його сутності у модулі PersistenceModule, який відповідає за реєстрацію залежностей, які відносяться до роботи з базою даних. Ініціалізація сутностей приведе до лістингу 3.19. Лістинг 3.19 – Ініціалізація сутностей Hibernate

```

configuration.addProperties(conf.getDbProperties());
configuration.addAnnotatedClass(SubsTeacher.class);
configuration.addAnnotatedClass(SubsCourse.class);
configuration.addAnnotatedClass(ScheduleHash.class);
StandardServiceRegistryBuilder builder = new StandardServiceRegistryBuilder().applySettings(configuration.getProperties());
configuration.buildSessionFactory(builder.build());
configuration.addAnnotatedClass(SubsPoint.class);
configuration.addAnnotatedClass(SubsConsult.class);
configuration.addAnnotatedClass(SubsGroup.class);
configuration.addAnnotatedClass(BotUser.class);
SessionFactory sessionFactory = new SessionFactory(builder.build());

```

Для абстрагування управління сутностями було використано паттерн DAO. Він передбачає створення додаткових класів, які інкапсують логіку роботи (наприклад сирі SQL запити), та надають інтерфейс для роботи з БД простими методами, властивими для програмування. Для кожного типу сутності треба створити DAO клас. Тоді можна виділити наступні класи: * UserDao – робота з сутностями користувачів. * SubsTeacherDao – робота з сутностями підписки на розклад викладів. * SubsConsultDao – робота з сутностями підписки на розклад консультацій. * SubsCourseDao – робота з сутностями підписки на розклад курсів. * SubsGroupDao – робота з сутностями підписки на розклад груп. * HashesDao – робота з сутностями підписки на розклад сумми файлів розкладу. Базовим класом для всіх DAO класів є абстрактний клас Dao, який має методи створення та автоматичного закриття сесій (підключень). Його структура позначена на рисунку 3.17. Рисунок 3.18 – Структура класу Dao

Так, наприклад, він має метод withSession() для створення сесії без повернення результату. Код цього методу приведений у лістингу 3.20. Важливим є те, що використовуючи try-with-resources, сесія автоматично закривається після виходу з try блоку. Лістинг 3.20 – метод withSession()

```

protected void withSession(Consumer consumer) {
    Session session = factory.openSession();
    Transaction t = session.beginTransaction();
    consumer.accept(session);
    t.commit();
}

```

Робота з базою даних через Hibernate та створений абстрактний клас Dao видна на прикладі класу SubsTeacherDao. Наприклад, для автоматичного сповіщення є задача знайти всіх користувачів, які не отримали сповіщення. Для цього є метод findNotNotified(), який також приймає ліміт на кількість сутностей. Його код приведений у лістингу 3.21. Лістинг 3.21 – Метод findNotNotified()

```

public Collection findNotNotified(int limit) {
    return useSession(session -> {
        Query q = session.createQuery("from SubsTeacher where notified = false");
        q.setMaxResults(limit);
        return (Collection) q.list();
    });
}

```

Як і інші подібні методи, він використовує Hibernate Query Language замість SQL для можливості змінити тип бази даних на інший у будь-який час. Особливостей цієї мови запитів є використання назви сутності замість назви таблиці, тому вибірка йде з сутності SubsTeacher. Інші DAO класи та їх методи майже не відрізняються один від одного та мають подібні до представлених CRUD методи. Для використання створених класів в інших місцях, їх необхідно зареєструвати для впровадження Guice DI. Для цього ми вже створювали PersistenceModule. Після реєстрації всіх компонентів, метод configure() виглядає так, як позначено на рисунку 3.19. Рисунок 3.19 – Реєстрація компонентів в Guice

3.2.5 Програмний менеджер підписок

Менеджер підписок надає доступ та можливість управління підписками користувачів на розклад викладів, реалізований у класі SubsService. Конструктор та залежності цього класу вже описувались у підрозділі про впровадження залежностей. Клас залежить від DAO класів, які надають доступ до таблиць БД з інформацією про підписки. Структура цього класу позначена на рисунку 3.21. Рисунок 3.21 – Структура класу SubsService

Суть цього менеджера в тому, що він надає інтерфейс взаємодії з підписками без безпосередньої роботи з CRUD методами від DAO класів.

3.2.6 Програмна командна система

Система «розмови» з ботом складається з двох частин – команд та запитів. Команда починається з символу «/» (слеш) та не має аргументів для простоти використання на мобільних пристроях. Запит може бути введенням простого тексту або натискання на кнопку віртуальної клавіатури в чаті. Відповідно до спроектованої моделі, графу команд, для створення станів та переходів між ними, були написані класи State та ChatInput відповідно до збереження сесії «розмови» створений клас ChatSession. Структура цих класів позначена на рисунку 3.22. Рисунок 3.22 – Структура класів командної системи

Клас State є абстрактним, та представляє стан діалогу з ботом. Він має послідовний наступний стан та два головних методи – activate() та input(). Метод activate() визивається автоматично, кожен раз коли діалог оновлюється на до певного стану. Поведінка при активації визначається реалізацією цього метода у класі State, але частіше всього цей метод виводить в чат інформацію про зміну стану, наприклад запит за ввід

інформації. Метод `input()` визивається, коли користувач робить ввід даних, поки знаходиться на поточному Сигнатуру метода видно на рисунку 3.22, він приймає об'єкт класу `ChatInput`, та поточну сесію діалогу, я інформацію про користувача та діалог. Метод повертає результат вводу у виді одного з трьох варіантів перечик `NEXT`, `WRONG` та `STAY`. Від результату обчислення залежить подальша поведінка боту. При результаті `NEXT`, б перейти до наступного стану, якщо він існує, тоді у наступного стану буде визваний метод `activate()`. При рез `WRONG` бот виведе помилку користувачу, вірогідно через неправильний ввід даних. При результаті `STAY` бот н робити ніяких дій. Стан, який частіше всього використовується це список варіантів вибору. Його реалізація знаходи класі `ChoiceState`. Його структура позначена на рисунку 3.23. Рисунок 3.23 – Клас `ChoiceState` Клас наслідує від та додає декілька методів, які мають реалізувати класи, які будуть наслідувати від нього. Найважливішим методом є `buildKeyboard()` який приймає список пар типу строчка-строчка як аргумент та віддає екземпляр клавیا варіантами вибору, яку виведе бот. Першою строчкою у парі є назва кнопки, яка буде виведена, а другою – те команда, яка буде виконана при натисканні. Код генерування клавіатури вибору приведений у лістингу 3.22. Лістинг Код генерування клавіатури

```
protected InlineKeyboardMarkup buildKeyboard( int page, List< data ) { var bu
InlineKeyboardMarkup.builder(); int pages = (int) Math.ceil((float) data.size() / elemOnPage()); int fr
Math.max(0, elemOnPage() * page); int to = Math.min(from + elemOnPage(), data.size()); List< pageC
data.subList(from, to); List row = new LinkedList<>(); int i = 0; for (Pair pair : pageData) { if (i % 2 ==
builder.keyboardRow(row); row = new LinkedList<>(); } row.add(InlineKeyboardButton.builder() .text(pair
.callbackData(pair.value()) .build()); i++; } if (!row.isEmpty()) builder.keyboardRow(row); if (data.si:
elemOnPage()) { if (page >= pages - 1) { // Last page builder.keyboardRow(Arrays.
getPageBtn(firstPageText, 0), getPageBtn(prevPageText, page - 1) )); } else if (page == 0) { // First
builder.keyboardRow(Arrays.asList( getPageBtn(nextPageText, page + 1), getPageBtn(lastPageText, pages -
else { builder.keyboardRow(Arrays.asList( getPageBtn(firstPageText, 0), getPageBtn(prevPageText, page
getPageBtn(nextPageText, page + 1), getPageBtn(lastPageText, pages - 1) )); } } return builder.build(); } Вах
частиною тут є аргумент page, за допомогою якого можна розрахувати, які елементи треба вивести. Це зумовл
обмеженням на кількість кнопок у клавіатурі, так і зручністю використання. Всі стани діалогу зберігаються у ст
HashMap, де ключом є назва команди, а значенням стартовий стан. Ці данні зберігає об'єкт класу ChatManager
цей клас відповідає за управління діалогами. Його структура позначена на рисунку 3.24. Рисунок 3.24 -
ChatManager Найбільш важливим тут є метод handleUpdate(), в який передаються дані про запит до бота. У л
3.23 приводиться частина коду цього метода, яка управляє ходом діалогу за результатом обробки запиту. Лістинг
Управління діалогом за результатом запиту
```

```
State state = session.getState(); if (state != null) { InputResult re
state.input(input, session); if (result.equals(InputResult.STAY)) return; if (result.equals(InputResult.NE)
session.updateState(state.getNext()); return; } if (!state.hasNext()) endSession(chatId)
bot.sendMessage(session, bot.getLang().of("cmd.unsupported"));
```

3.2.7 Програмування таймеру розкладу - відповідає за перевірку оновлення розкладу та синхронізацію масової розсилки цього розкладу. Для цього був ств клас `TimerService`. Його структура позначена на рисунку 3.25. Рисунок 3.25 – Клас `TimerService` Клас містить 2 о таймери – таймер перевірки оновлень та таймер розсилки розкладу. Їх ініціалізація відбувається у методі `start()` приведений у лістингу 3.24. Лістинг 3.24 – Метод `start()` класу `TimerService`

```
public void start() { check1
timer.scheduleWithFixedDelay(this::check, 0L, conf.getCheckRate(), TimeUnit.SECONDS); sendTas
timer.scheduleWithFixedDelay(this::mailSubscribers, 0L, 2L, TimeUnit.SECONDS); } Перший таймер, з пе
зазначеним у конфігурації, визиває метод check() для перевірки оновлень розкладу. Метод за допомогою менс
розкладу робить запит на оновлення розкладу. Якщо розклад був оновлений, для кожного користувача, як
підписаний на цей розклад, видаляється флаг про закінчення сповіщення. Приклад коду який це робить привед
лістингу 3.25. Лістинг 3.25 – Перевірка оновлення розкладу викладачів
```

```
(scheduleService.reloadTeacherSchedule(false)) { subsService.resetTeacherMailing(); logger.info("Te
schedule reloaded. Marked everyone for mailing"); } Після того як флаг оповіщення був знятий, таймер розсил
наступній перевірці не сповіщених користувачів, відправить їм оновлений розклад, бо він був оновлений ще при
перевірці. Так, раз в 2 секунди визивається метод mailSubscribers(), який послідовно оповіщає всіх хто підписе
відповідний розклад. Приклад сповіщення приведений у виді коду сповіщення викладачів у лістингу 3.26. Лістинг
Сповіщення викладачів
```

```
Collection notMailed = subsService.getNotMailedTeacherSubs(); if (!notMailed.isEmp
for (SubscriptionTeacher sub : notMailed) { ScheduleRenderer renderer = scheduleService.getTeacherSche
.getPersonalRenderer(sub.getTeacher(), scheduleService); sendPhoto(sub.getTelegrc
renderer.renderBytes(), bot.getLang().of("mailing.teacher")); sub.setReceivedMailing(true);
```

```

subsService.updateTeacherSubs(notMailed); logger.info("Sent " + notMailed.size() + " messages during te
mailing"); } Як видно, першим кроком є знаходження всіх підписаних користувачів зі знятою міткою про заве
сповіщення. Якщо такі користувачі знайдені, для кожного рендериться розклад, та відсилається через чат-бот. тіл
прикінці розсилки всі сповіщені користувачі відмічаються як сповіщені одним запитом до БД. Така систем розсилки
її більш гарантованою, у випадку якщо під час розсилки трапиться критичний сбій, тому що невідмічені про у
сповіщення користувачі все одно будуть сповіщені при наступній роботі таймеру.
3.2.8 Програмування головного бота
Головним класом боту є SchedulerBot, який наслідує від бібліотечного класу TelegramLongPollingB
відповідає за взаємодію з Telegram API за допомогою бібліотеки TelegramBots. Його структура позначена на р
3.26. Клас має методи для відправки повідомлень різного типу, та слухає запити від користувачів. Для прослух
запитів користувачів, треба перевизначити метод onUpdateReceived(). Його код приведений у лістингу 3.27
Лісти – Прослухування запитів
public void onUpdateReceived(Update update) { CompletableFuture.runAsync
chatManager.handleUpdate(update), threadPool); }
Для ефективності обробки запитів, був створений пул г
Кількість потоків у ньому налаштовується у конфігурації програми. Таким чином, кожен запит виконується не бл
головний потік. Рисунок 3.26 – Клас SchedulerBot
Також клас здійснює управління відправкою повідомлень,
обмеження Telegram у 30 повідомлень в секунду. Для цього була створена черга повідомлень (поле sendC
позначене у структурі класу), та таймер, який кожен секунду забирає до 30 повідомлень з черги та відправляє
безпосередньо до користувачів. За це відповідає метод sendFromQueue(), який і визивається таймером. Йс
приведений у лістингу 3.28. Лістинг 3.28 – Метод sendFromQueue()
private void sendFromQueue(
!exe.isShutdown()) { for (int i = 0; i < MAX_PER_SECOND; i++) { SendMethod method = sendQueue.pr
(method != null) sendNow(method.session(), method.method()); } }
В свою чергу, метод send(), який визиве
у багатьох місцях, не відправляє повідомлення одразу, а лише додає його до черги, використовуючи стандартний
класу Queue – offer(), який додає елемент у кінець черги. Код цього метода приведений у лістингу 3.29. Лістинг
Метод send()
public void send(ChatSession session, Object method) { if (method != null) sendQueue.offe
SendMethod(session, method)); }
3.3 Розгортання
Процес розгортання будь якого серверу починається з пе
апаратного та програмного комплексу. Для встановлення чат боту, інститут надав доступ до серверу ProLiant DL 3
який підтримує до двох процесорів Intel Xeon з технологією EM 64 T, що розширюється до 12 Гб пам'ять PC 2–3200
2 з частотою 400 МГц, три повнорозмірні слоти розширення, гігабітний мережевий контролер і вбудований кон
SmartArray 6 і RAID. Крім того, цей сервер оснащений оригінальним дисковим кошиком, який забезпечує роботу жс
дисків SCSI на одному або двох каналах. На час розгортання, на даному сервері були встановлені такі апаратні еле
як: * Процесор Intel Xeon 3.3 ГГц * RAM об'ємом 3 ГБ В якості операційної системи, на сервері встановлено C
Server версії 16.04. Для управління сервером віддалено використовується протокол SSH. Сервер, який був н
інститутом, вже має налаштований SSH сервер. Також, для передачі файлів необхідний доступ до файлової системи
протокол FTP, який також встановлений та налаштований на даному інституті сервері. Діаграма розгортання поз
на рисунку 3.27. Головним вузлом є «Application Server», який має три модуля – середовище виконання, викон
файл, та локальну базу даних. Він автоматично підключається до зовнішніх вузлів по протоколу HTTPS, тому гол
задачею є встановлення вузлу «Application Server». Рисунок 3.27 – Діаграма розгортання серверу
3.3.1 Встано
середовища виконання програми
Персональний помічник являє собою програму, написану на мові Java, тому
розгортання необхідне середовище виконання, яке називається JVM (Java Virtual Machine). Ubuntu Serv
встановлена на фізичному сервері інституту, використовує пакетний менеджер APT (Advanced Packaging Tool
вся перевірка залежностей будет проходити автоматично. Першим кроком при встановленні пакету є оновлення
репозиторіїв. Це робиться командою apt update, як показано на рисунку 3.28 Для багатьох операції
використовувати права адміністратора. Рисунок 3.28 – Оновлення списку репозиторіїв
Після оновлення необхідно
ім'я пакету останньої версії JVM. На момент розгортання остання версія – 17. Для цього можна використати к
пошуку, яка позначена на рисунку 3.29 Ця команда виводить знайдені пакети за ім'ям, введений у команду. Рисунок
Пошук потрібного пакету
Так як для роботи чат боту необхідна лише JVM, доцільно вибрати пакет з мінімальним на
компонентів. Згідно стандарту, пакети з приставкою «jre» (Java Runtime Environment) містять лише JVM та не
для її роботи бібліотеки, без компілятора та інших інструментів. Тому для встановлення будемо використовувати
openjdk-17-jre. На рисунку 3.30 приведена команда, яка використовується для встановлення нового пакету. Рисун
– Встановлення пакету
Після погодження зі встановленням, та деякого часу, пакет та всі необхідні залежності
встановлені на сервері. Для перевірки наявності віртуальної машини у системі, та правильно налагоджений с
середовища, можна ввести команду для перевірки версії віртуальної машини, яка приведена на рисунку 3.31. Рису
– Перевірка наявності віртуальної машини у системі
Після того, як версія встановленої машини виводиться,

```

вважати, що середовище для розгортання чат боту успішно налагоджене. Наступний крок – встановлення чат бот

Встановлення чат боту Для встановлення чат боту використовується заздалегідь скопійований .jar файл, головним виконуваним файлом. Для переміщення файлів між сервером та локальною машиною використовується протокол FTP. Для цього можна використати будь який FTP клієнт. Для роботи чат боту необхідно налаштувати базу

Було вирішено використовувати локальну легку базу даних H2. Для того, щоб мати доступ до неї, боту необхідний драйвер, який заздалегідь був завантажений з офіційного сайту програми. Тож для розгортання необхідно скопіювати сервер два файли: * Головний виконуваний файл scheduler.jar * h2-2.1.100.jar – JDBC драйвер для управління БД

того, як файли скопійовані на сервер, необхідно провести перший запуск програми для того, щоб вона створила конфігурації. Для цього можна ввести коротку команду для запуску Java програми, яка приведена на рисунку

Рисунок 3.32 – Перший старт програми Після першого запуску були створені всі необхідні файли. Перший раз може підключитись до БД та API Telegram, бо вони ще не налаштовані. Для початку налаштування основних параметрів треба відкрити файл config.yml. Для редагування файлів на сервері можна використовувати утиліту «nano

налаштування підключення до бази даних, необхідно змінити властивості у блоці «database», як показано на рисунку 3.33. Всі можливі властивості та їх значення можна знайти у документації до фреймворку Hibernate. Рисунок 3.33 – Налаштування доступу до БД

Для отримання списку запитів до боту, необхідно вписати його токен та ім'я у від поля блоку «telegram», як показано на рисунку 3.34. Рисунок 3.34 – Налаштування токена чат бота

Після цього можна запускати бота та перевірити що він провантажується до кінця, як показано на рисунку 3.35. Рисунок 3.35 – запуск бота

Для стабільної та безперебійної роботи бота, треба налагодити його автоматичний перезапуск при аварійному виході програми або перезавантаженні операційної системи. Для цього використовується стандартний для Ubuntu багатьох інших дистрибутивів Linux, підсистема ініціалізації та управління службами systemd. Для того, щоб створити нову службу, треба написати скрипт для її запуску у директорії /etc/systemd/system. Кожен файл цієї директорії розширенням .service є окремою службою. Для створення служби, яка буде контролювати життєвий цикл чат бота, треба створити файл який буде називатись scheduler.service. Далі додамо інструкції, які позначені на рисунку 3.36. Рисунок 3.36 – Скрипт для запуску сервісу

Параметр ExecStart це шлях до скрипту запуску Java програми start.sh. Він і є першим рядком строку, яка запускає програму: java -jar scheduler.jar Для старту завантаження сервісу у підсистему systemd, треба ввести наступну команду: sudo systemctl enable scheduler.service Після того, як сервіс доданий, його треба активувати наступною командою: sudo systemctl start scheduler Після старту сервісу, його статус можна подивитись за допомогою команди systemctl status scheduler. Статус чат боту приведений на рисунку 3.37. В даному випадку сервіс запущений коректно та працює. Рисунок 3.37 – Статус сервісу чат боту

Тепер чат бот буде автоматично завантажуватись при старті системи, та при аварійному відключенні програми.

3.3.3 Перевірка роботи спроможності розгорнутої системи

Після розгортання необхідно перевірити роботу спроможність системи. Для цього було створено 12 тест кейсів.

Назва: Базова робота команд. Очікуваний результат: Вивід списку доступних команд. Отриманий результат: Вивід доступних команд. Рисунок 3.38 – Вивід програми Case 2

Назва: Робота розкладу курсів. Очікуваний результат: Вивід розкладу обраного курсу у виді зображення. Отриманий результат: Вивід розкладу обраного курсу у виді зображення. Рисунок 3.39 – Результат запиту Case 3

Назва: Робота розкладу зайнятості викладача. Очікуваний результат: Вивід зайнятості обраного викладача у виді зображення. Отриманий результат: Вивід зайнятості обраного викладача у виді зображення. Рисунок 3.40 – Результат запиту Case 4

Назва: Процес підписки на розклад викладача. Очікуваний результат: Вивід зайнятості обраного викладача у виді зображення. Повідомлення про оформлену підписку на обраний розклад. Отриманий результат: Вивід зайнятості обраного викладача у виді зображення. Повідомлення про оформлену підписку на обраний розклад. Рисунок 3.41 – Результат запиту Case 5

Назва: Робота підписки на розклад викладача. Очікуваний результат: Вивід розкладу викладача, на якого була підписка. Отриманий результат: Вивід розкладу викладача, на якого була підписка. Рисунок 3.42 – Результат запиту Case 6

Назва: Автоматичне отримання розкладу викладача. Очікуваний результат: Бот автоматично присилає оновлений розклад. Отриманий результат: Бот автоматично присилає оновлений розклад. Рисунок 3.43 – Результат запиту Case 7

Назва: Вивід розкладу групи. Очікуваний результат: Вивід розкладу обраної групи. Отриманий результат: Вивід розкладу обраної групи. Рисунок 3.44 – Результат запиту Case 8

Назва: Вивід розкладу консультацій. Очікуваний результат: Вивід розкладу консультацій обраного викладача. Отриманий результат: Вивід розкладу консультацій обраного викладача. Рисунок 3.45 – Результат запиту Case 9

Назва: Підписка на розклад консультацій. Очікуваний результат: Вивід розкладу консультацій обраного викладача. Повідомлення про успішну підписку. Отриманий результат: Вивід розкладу консультацій обраного викладача. Повідомлення про успішну підписку. Рисунок 3.46 – Результат запиту Case 10

Назва: Підписка на розклад групи. Очікуваний результат: Вивід розкладу обраної групи. Повідомлення про успішну підписку. Отриманий результат: Вивід розкладу обраної групи. Повідомлення про успішну підписку. Рисунок 3.47 – Результат запиту Case 11

Перевірка підписки на розклад консультацій. Очікуваний результат: Виведений розклад консультацій, на які підписка. Отриманий результат: Програма не відповідає, навіть після декількох запитів. На інші запити у той сам відповідь коректна. Рисунок 3.48 – Результат виконання команди декілька разів `Case 12` Назва: Перевірка навант при великій кількості запитів. Очікуваний результат: З інтервалом 50 мс, програма не повинна використовувати біл 600 МБ оперативної пам'яті, та 80% ЦП. Отриманий результат: Максимально програма використовувала приблиз 600 МБ оперативної пам'яті, та 75–80% ЦП. Використання ресурсів до та під час навантаження вказано на рисунках : 3.50 відповідно. Рисунок 3.49 – Використання ресурсів без навантаження Рисунок 3.50 – Використання рес навантаженням 3.4 Висновки розділу Відповідно до висунутих вимог, було спроектовано систему модульного Спроековано структура таблиць бази даних для зберігання даних про користувачів, підписки на розклад, та сл інформацію. Також було спроектовано конфігурацію програми та базову структуру проекту. Спроекована систем запрограмована з використанням обраних технологій. Було запрограмовано парсинг різних типів таблиць, їх рен сутності та взаємодію з базою даних, різні менеджери та парсинг конфігурації. Запрограмована систем протестована та розгорнута на базі інституту ЗІЕІТ. ВИСНОВКИ Було здійснено огляд поточної системи пуп розкладу ЗІЕІТ та інших ЗВО. Встановлено потребу у створенні системи швидкого сповіщення про новий розі зручним переглядом та персональними налаштуваннями користувача. Здійснено огляд систем електр відображення розкладу різних ЗВО, та найбільш ефективних механізмів автоматичного сповіщення корист Встановлено, що сповіщення через месенджер є найбільш доцільним для даної задачі. Враховуючи вимоги до шв сповіщення та легкості доступу до даних про розклад для найбільшої групи людей, вирішено реалізувати систему чат-боту для месенджеру. Здійснено порівняльну характеристику найбільш популярних месенджерів, в першу ч платформ для створення чат-ботів, та вирішено використовувати месенджер Telegram. Проведено дослідженн можливості отримувати актуальні дані про розклад занять, та виявлено, що парсинг публікованих таблиць є на доцільним. Для розробки чат-боту було обрано наступний стек технологій: Java 17, Apache POI, Hibe TelegramBots. В якості середовища розробки була обрана IntelliJ IDEA Community Edition. Спроекована систем запрограмована з використанням обраного технологічного стеку. Готовий чат-бот був протестований та розгорну базі інституту ЗІЕІТ. Розроблений програмний продукт відповідає поставленим до нього цілям, а саме надає ш доступ до розкладу занять з можливістю автоматичного сповіщення, та має простий у використанні інтерфейс. ПІ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 1. Офіційний сайт Запорізького Інститут Економіки та Інформаційних Технологій. [Електр ресурс]. – Режим доступу: [www. URL: https://www.zieit.edu.ua/](http://www.zieit.edu.ua/) (дата звернення: 01.02.22) 2. Державна статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. URL: https://ukrstat.gov.ua](http://ukrstat.gov.ua) 3. Автоматизована система управління навчальним закладом. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. URL: http://mkr.org](http://mkr.org) 4. Офіційний сайт Запорізького Національного Університету. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. URL: https://www.znu.edu.ua/](http://www.znu.edu.ua/) 5. Офіційний сайт Запорізького Державного Медичного Університету. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. URL: https://zsmu.edu.ua/](http://www.zsmu.edu.ua/) 6. Офіційний сайт Київського Європейського Університету. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. URL: https://e-u.edu.ua/](http://e-u.edu.ua/) 7. Офіційний сайт Національного медичного університету імені О.О. Богомольця. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. URL: http://nmuofficial.com/](http://nmuofficial.com/) 8. Чат-бот від Національного Університету "Полтавська Політехніка Імені Юрія Кондратюка". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. URL: https://nupp.edu.ua/news/rozklad-zanyat-zavzhdi-v-telefoni-universitet-zapustiv-na-telegram-chat-bot-dlya-studentiv.html](https://nupp.edu.ua/news/rozklad-zanyat-zavzhdi-v-telefoni-universitet-zapustiv-na-telegram-chat-bot-dlya-studentiv.html) 9. Telegram Messenger. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. URL: https://telegram.org/](https://telegram.org/) 10. Viber Messenger. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. URL: https://www.viber.com/](https://www.viber.com/) 11. WhatsApp Messenger. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. URL: https://www.whatsapp.com/](https://www.whatsapp.com/) 12. Facebook Messenger. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. URL: https://www.messenger.com/](https://www.messenger.com/) 13. Визначення парсингу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Синтаксичний_аналіз](https://uk.wikipedia.org/wiki/Синтаксичний_аналіз) 14. Впровадження машинного навчання в документи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. URL: https://www.tadviser.ru/a/417209/](https://www.tadviser.ru/a/417209/) 15. Rendering. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Rendering_\(computer_graphics\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Rendering_(computer_graphics)) 16. Rasterization. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Rasterization](https://en.wikipedia.org/wiki/Rasterization) 17. Microsoft XLS format specification. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. URL: https://interoperability.blob.core.windows.net/files/MS-XLS/%5bMS-XLS%5d.pdf](https://interoperability.blob.core.windows.net/files/MS-XLS/%5bMS-XLS%5d.pdf) 18. Microsoft XLSX format specification. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. URL: https://interoperability.blob.core.windows.net/files/MS-XLSX/%5bMS-XLSX%5d.pdf](https://interoperability.blob.core.windows.net/files/MS-XLSX/%5bMS-XLSX%5d.pdf) 19. Client-Server architecture. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. URL: https://cio-wiki.org/wiki/Client_Server_Architecture/](https://cio-wiki.org/wiki/Client_Server_Architecture/) 20. V REST. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. URL: https://restfulapi.net/](https://restfulapi.net/) 21. Чат бот онлайн банку Мо

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: www. URL: <https://www.monobank.ua/contacts/> 22. Мова розмітки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www. URL: <https://wikipedia.org/wiki/YAML> 23. Специфікація мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www. URL: <https://yaml.org/сpec/1.2.2/> 24. Популярність IDE для [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www. URL: <https://snyk.io/blog/intellij-idea-dominates-the-ide-m-with-62-adoption-among-jvm-developers/> 25. Guice Framework. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://github.com/google/guice/> 26. Керівництво користувача Guice. [Електронний ресурс]. – Режим д www. URL: <https://netvl.github.io/guice/users-guide.html> 27. Log4j2 Manual. [Електронний ресурс]. – Режим д www. URL: <https://logging.apache.org/log4j/2.x/manual/index.html> 28. Бібліотека Hibernate. [Електронний р – Режим доступу: www. URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/Hibernate_\(библиотека\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Hibernate_(библиотека)) 29. Apache POI. [Елект ресурс]. – Режим доступу: www. URL: <https://poi.apache.org/components/index.html> 30. Специфікація RE панелі керування. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www. <https://github.com/NanIt/Scheduler/blob/rest/REST.md> ДОДАТОК А ВИХІДНИЙ ПРОГРАМНИЙ КОД

Source

РЕЗЮМЕ Бакалаврська робота містить 53 сторінок пояснюючої записки, 1...

0.13%

РЕЗЮМЕ Бакалаврська робота містить 53 сторінок пояснюючої записки, 15 рисунків, 8 таблиць, 2 додатки.

http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/39117/1/%D0%91%D0%BE%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D0%B5%D1%86__%D0%94%D0%9F_2019.pdf

Що таке. Рендер – це що таке? Як його налаштувати? 3d ...

0.13%

Що таке. Рендер – це що таке? Як його налаштувати? 3d ...

<https://gstore03.ru/uk/chto-takoe-render>

Регулярний вираз – Вікіпедія

Регулярний вираз – Вікіпедія

0.13%

https://www.wiki.uk-ua.nina.az/%D0%A0%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D1%8F%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%B2%D0%B8%D1%80%D0%B0%D0%B7.html

by IM Зурілов · 2021 — Відсутність стану – кожен запит від клієнта до серв...

0.13%

by IM Зурілов · 2021 — Відсутність стану – кожен запит від клієнта до сервера повинен містити всю інформацію, необхідну для розуміння запиту, і не може використовувати.

<https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1922/1/%D0%90%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%20%D0%97%D1%83%D1%80%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%B2%20%D0%9C.%20%D0%86..pdf>

Мова java навіщо використовується. Мова програмування Java ...

0.13%

Мова java навіщо використовується. Мова програмування Java ...

<https://gamesoon.ru/uk/the-java-language-for-what-is-used-java-programming-language/>

Мова програмування Java: з чого розпочати вивчення. Де ...

0.26%

Мова програмування Java: з чого розпочати вивчення. Де ...

<https://ruketa.ru/uk/yazyk-programirovaniya-java-s-chego-nachat-izuchenie-gde-primenyaetsya-java.html>

by МО Омелянюк · 2020 — Java-анотацій. При використанні файлу XML ...

0.13%

by МО Омелянюк · 2020 — Java-анотацій. При використанні файлу XML Hibernate може генерувати скелет вихідного коду для класів тривалого зберігання. У.

https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/41940/1/%D0%A4%D0%9A%D0%9A%D0%9F%D0%86_2020_122_%D0%9E%D0%BC%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%8F%D0%BD%D1%8E%D0%BA%D0%9C%D0%9E.pdf

by IA Татошвілі · 2020 — якщо використовується анотація. Hibernate мож...

0.13%

by IA Татошвілі · 2020 — якщо використовується анотація. Hibernate може використовувати файл XML або анотації для підтримки схеми бази даних.

https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/35028/1/Tatoshvili-I-A_bakalavr.pdf

[jboss-cvs] Picketbox SVN: r276 - in trunk ^{[jboss-cvs] Picketbox SVN: r276 - in trunk}

0.13%

<https://lists.jboss.org/pipermail/jboss-cvs-commits/2011-October/129365.html>

Запорізький інститут економіки та інформаційних технологій

0.13%

Запорізький інститут економіки та інформаційних технологій

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B7%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%82_%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B8_%D1%82%D0%B0_%D1%96%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D1%85_%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%B%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%B9

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

0.13%

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%82_%D1%96%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%96_%D0%9E._%D0%9E._%D0%91%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%86%D1%8F

Національний університет "Полтавська політехніка імені ...

0.13%

Національний університет "Полтавська політехніка імені ...

<https://www.facebook.com/poltava.polytechnic.edu/>

[Home](#)

[Blog](#)

[Testimonials](#)

[About Us](#)

[Privacy](#)

Copyright © 2022 Plagiarism Detector. All right reserved